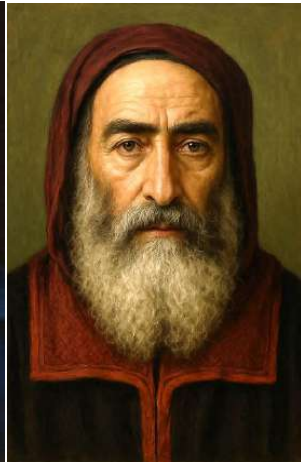

פנינו הצדיקים

לעדכוניים, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

24
ללא פרסומות.
ללא חדשות.
ללא פוליטיקה.

מיטב השידורים
מגדולי הרבנים

ערצו
2000

www.radio2000.co.il | באפליקציה

03-3782000

האזינו לשידור החי

במיל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

אם ראשונים כמלאכים – הצדיק הרב יהודה פינטו זצ"ל

החסיד הקדוש רבי יהודה פינטו זצ"ל הידוע גם כרבי הדאן- נולד במרוקו. איש קדוש, תמים, חזרן במצוות ובצדקות, מלומד בנסים, החסיד העניו השלם. בעל חסידים מופלאים ומופלגים. מידי עוברו ברחובות העיר מוגאדור אצים רצים אנשי העיר לנשק את ידיו יהודים וישמעאלים כאחד, ובאותה נשימה מבקשים מרבנו לברכם לרפואה, הצלחה ופרנסה, וכן נותנים כמתנת ידם ע"מ שיחלק לנזקקים.

מימיו לא עלה על משכבו, כשהפרוטה מצויה ברשותו, וכל מטבע שהיה בביתו, חילק לצדקה ולעניים הרבים. התייחס לבני העניים כאל בניו שלו, ובמקום שבו ידע כי ההורים דלי האמצעים לא יכולים להרשות לעצמם לקנות לבניהם בגדים חדשים, קנה להם את הבגדים לקראת החגים כדי לשמח את לבם. ובהגיע ילדי העניים לגיל בר-מצווה, היה קונה להם טלית ותפילין, מלבישם בבגדים חדשים ושמח איתם בשמחתם כאילו היו בניו, ובהגיעם לחופה, היה עושה להם חופה ושמח בהם.

ענוותן מופלא. גאון בנגלה ובנסתר. היה שוקד על התורה ימים ולילות. נהג לקשור את שערות ראשו למסמר בשעת לימודו, כך שאם יבוא לנמנם משיכת שערו תעירו. מעולם לא לבש בגד חדש, וכאשר היו מביאים לו נעליים חדשות, היה תחילה טובלם במים ליישן, ורק לאחר מכן היה לובשן. חכמתו ופיקחותו בכל שטחי החיים, הביאו אליו את בכירי הנהגת העיר והמדינה, נציגים זרים דיפלומטים ושגרירי מדינות נשרכו ונעמדו בתור אחר דלת חדרו, כדי לקבל עצה ותושייה בעניינים שונים העומדים על הפרק. נפטר ב-ט"ו באב ה'תרמ"א (1881).

אביו: ר' חיים (הראשון). **בנו:** ר' חיים פינטו (השני). **אחיו:** ר' יאשיהו, ר' יוסף ור' יעקב. לאחר שנפטר אביו, הצדיק המקובל רבי חיים פינטו זצ"ל, ישבו בניו שבעה, וכל בני הקהילה באו לנחמם ביגונם, המנחמים היו רבים, והשעות הארוכות נתנו את אותותיהם בבניו. ושניים מהם, ר' יוסף ור' יאשיהו נרדמו מחמת עיפותם. רק בנו, ר' הדאן נשאר ער.

והנה הוא רואה את אביו זצ"ל בחיי חיותו מולו, מתוך פחד צעק צעקה גדולה. לשמע הצעקה התעוררו אחיו ושאלו לפשרה. סיפר להם בהתרגשות רבי הדאן: "ראיתי את אבא ניצב מולי בחדר". באותו לילה התגלה אביו בחלום ואמר לו: "רציתי להופיע אצלך בהקיצ, עכשיו שגילית את הסוד, אבוא אליך רק בחלום". לאחר מכן מור אביו אכן היה מגלה לו עתידות בלילות.

באחת השנים העיבה צרה גדולה על שמי מרוקו. בצורת קשה פקדה את הארץ, וגשם לא ירד להרוות את צמאה. היבולים נבלו בשדות, והיוקר החל להאמיר. האיכרים היו הראשונים להרגיש את קשיי הבצורת, אולם לאחר זמן, כאשר החיטה אזלה מהשוק, החלו כל תושבי מוגאדור להרגיש את אימי הרעב. לא עבר זמן רב, והיוקר האמיר, והמצוקה ניכרה בכל תחומי החיים.

ראשונים לסבל היו העניים, שגם בשנות השובע אינם משופעים בממון. אבל ככל שהבצורת נמשכה, נפגעו יותר ויותר תושבים. בהתקרב ימי החגים נוכח ר' הדאן לדעת, שכספו לא מספיק לו לקנות את כל צרכי החג. צערו היה גדול. "הכיצד נכבד את החג?" דאג הצדיק. "איך אוכל לאחוז במנהגי ולרכוש בגדים חדשים לבני הבית? ומי ישמח את לב העניים ויקנה להם בגדים כפי שנהגתי לעשות מדי שנה?"

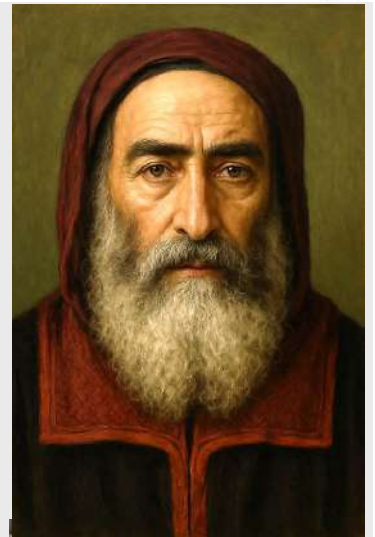
מחשבה זו טרדה את מנוחתו ולא נתנה לו מנוח, והוא עלה על יצועו עֶצֶב, על כי נמנע ממנו להחזיק בדרכו ולשמח לב העניים, כאשר נהג לעשות מדי שנה בשנה. בבוקר שלמחרת התעורר ר' הדאן נפעם כולו. העצב היה ממנו והלאה. דמות אביו הצדיק ר' חיים, עמדה לפני עיניו כפי שהופיעה לפניו בחלומו באומרה: "אל תדאג בני, גם השנה תוכל לקבל את פני החג, כפי שהיית רגיל לעשות תמיד". הדברים חיזקו את לבו, והוא היה סמוך ובטוח שחלומו עומד להתקיים.

כעבור זמן קצר הופיע בביתו משרתו של הגביר משה אפללו. "אדוני מבקש שכבוד הרב יבוא אליו", אמר בהכנעה. כדרכו תמיד, לא סירב הרב לבקשה. הוא הצטרף אל המשרת, ויחדיו שמו פעמיהם אל ביתו של הגביר. משה אפללו קיבל את פני הרב בהדרת כבוד. "דבר לי אל הרב", פתח. "הלילה, בחלום, הופיע לפני ר' חיים פינטו זצ"ל, והוא ציווה עליי לדאוג, לכך שלכבוד הרב לא יחסר מאומה לכבוד החג".

הוא הוציא מכיסו סכום כסף ומסרו לרב, תוך שהוא ממשיך לומר: "אין זה מן הראוי, שרק אני אוכל ללבוש בגדים חדשים בחג, וכבוד הרב יאלץ להסתפק בבגדים ישנים". ר' הדאן לא סירב למתנה, שאביו השפיע לו. הוא לקח את מתנתו של העשיר, נפרד ממנו לשלום, ושם את פניו לבית-המסחר. בכסף קנה בגדים ודברים נחוצים לעניים, והשאיר לעצמו מעט, כדי לקנות גם לבני ביתו את הדרוש לחג, ולקיים את מצוות "ושמחת בחגיך", כפי שאביו ציווה עליו.

בצעירותו עבר ר' הדאן ברחוב, והנה ניגש אליו ערבי והכה אותו על לא עוול בכפו. הרב בתגובה לקח אבן בידי וזרק על הערבי ופגע בפניו והחלו לזוב דם, דבר הסיפור 'כיצד העיז הוודי להכות גוי' התפשט כאש בשדה קוצים ואף הגיע לשמע המושל, הלה שלח לקרוא לאביו הצדיק רבי חיים פינטו, שיעשה את דרכו אליו וייתן את הדין על מעשה בנו.

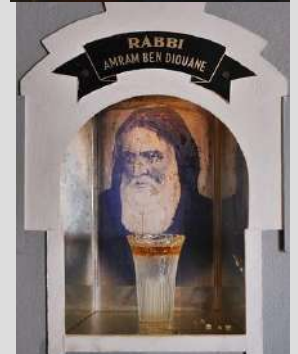
ר' חיים הגיע אל שר העיר. והנה לתדהמת כולם נראו כמין שני קרני אש יוצאים מפניו של הרב הקדוש, עד שכמעט נשרף שר העיר, ולפתע התחיל השר לצעוק למשרתיו: "מספיק, חם לי, בוער לי", ובהתקרב הרב הקדוש אליו ביקש שר העיר מחילה על שהטריחו (היות והבין כי בכח הרב לכלותו מן העולם, ולפיכך החל חושש על חייו), ולאחר מכן השר ביקש מהרב הקדוש להעניש אותו ערבי, שהיכה את בנו רבי הדאן, הרב סירב לדבר ונעשה קידוש ה' גדול.

המקובל רבי עמרם בן דיואן זצ"ל - נולד בירושלים בשנת ה'ת"ק (1740). שם המשפחה נקבע לאחר שאבות אבותיו נולדו בכפר בשם 'דיוואן' וכל יוצר כפר זה כנו 'בן דיוואן', דהיינו בן הכפר דיוואן. גאון בנסתר ובנגלה. מלומד בניסים. בתחילה למד בישיבת 'נווה שלום'. את חכמת הנסתר למד בישיבת המקובלים עד שנמנה לאחד מגדולי חכמי ישיבת 'נווה שלום'. לאחר מכן עבר לגור בחברון. בשנת ה'תקכ"ג (1763) נשלח כשד"ר (שליח דרבנן) למדינות צפון-אפריקה. בכתב-המינוי שלו הכתירוהו גדולי חברון בתארים: "החכם השלם, סיני ועוקר-הרים". רבינו התיישב באסז'ן מיד עם הגיעו למערב הפנימי ופתח בה ישיבה, בתוך תקופה קצרה תלמידים רבים התקבצו ובאו ללמוד תורה מפיו. התפרסם כפועל ישועות ורבים פנו אליו ונושעו. לאחר שסבב בקהילות ישראל ברחבי מרוקו ואסף את התרומות למען כוללות חברון, שב לארץ ישראל.

כעבור שלוש שנים יצא למרוקו בשליחות שנייה מטעם כוללי חברון (וזאת גם בשל העובדה כי המושל הטורקי פקד לאוסרו על שנכנס למערת המכפלה) בשליחות זו שהה למעלה משמונה שנים, רובן במקנס. ב-ד' בתמוז ה'תקמ"ב (1782) יצא עם בנו מפאס לעבר נמל טנג'יר בבקשו לחזור לארץ ישראל אולם רבינו נפטר בדרכו. בחייו ואף במותו נעשו ניסים רבים סביב קברו. כדוגמת העובדה הבאה: עד היום אין מצבה אלא ערימת אבנים ועץ זית פראי הגדל במקום. ניסיונות רבים נעשו להקים מצבה על קברו, אולם, בכל פעם, כשהיו מקימים אותה - למחרת היו מוצאים גל של אבנים. כאשר חלה בנו רבי חיים והגיע עד שערי מוות, התפלל רבי עמרם עבור בנו וביקש מבורא עולם, שייקחהו כפרה נפש תחת נפש, במקום בנו. ואכן בנו חיים קם מחוליו, אך לא עברו הימים ורבי עמרם נפטר במגפה בכפר אשג'ן (פרבר העיר ואזאן שבמרוקו) בערב שבת קודש, ט"ו באב ה'תקמ"ב (1782). חי כ-42 שנים. רבים עד היום רואים ישועות מעבר לגדר הטבע.

אביו: ר' אפרים. **בנו:** ר' חיים. **חברותא:** ר' יום טוב אלגאזי. **מספריו:** בנו של רבינו, ר' חיים נפטר ביישוב ווירגאן שבדרום מרוקו, ועם פטירתו אבדו כתבי היד שחיבר אביו בשנות מגוריו במקנס.

לאחר פטירתו הפך קברו מוקד משיכה להמונים. סיפורים על ניסים וישועות אירעו על קברו. פעמיים בשנה משך אליו המון רב במיוחד - ביום פטירתו ובל"ג בעומר. ביום זה נהגו אלפים מכל מרוקו וכפריה לנהור למקום הקבר, להבעיר מדורה ענקית, ללמוד קבלה, לשיר ולשמוח. חלפו שנים. באחד הימים מונה לוואזאן מושל שונא יהודים. במיוחד הכעיסה אותו נהירת היהודים לקבר רבינו. סיפורי הניסים שהתהלכו סביב הצדיק וקברו הוציאוהו מכליו ממש. שנה אחת החליט המושל לשים קץ לדבר. בהתקרב ל"ג בעומר הציב חיילים חמושים סביב הכפר אשג'ן, והפיץ הודעה כי כל יהודי אשר יעז להתקרב למקום בל"ג בעומר - מתחייב בנפשו.

יהודי האזור, ששמעו על הגזרה החדשה, הצטערו מאוד, אך נאלצו לציית לה, מתוך פחד. לעומת זאת, תושבי הערים והכפרים המרוחקים, לא ידעו על האיסור ויצאו לדרכם. רק בהגיעם לוואזאן נודע, כי לא יוכלו לפקוד את קבר הצדיק. הגיע ליל ל"ג בעומר. בכל הדרכים המובילות לקבר עמדו חיילי המושל. הערב ירד. **לפתע הואר הכפר באור חזק. לחיילים התגלה מחזה שלא-יאמן: מדורה ענקית בערה בצמוד לקברו של רבי עמרם. קולות רמים של שירה ושמחה עלו סביבה, משל היה המקום מלא וגדוש חוגגים.**

כמה מהחיילים ניגשו לקבר. **בהגיעם למקום, התפללו לגלות כי במקום שוררת עלטה ושקט מוחלט.** חזרו לעמדותיהם, והנה המחזה חזר וקולות ה'חוגגים' נשמעו למרחקים. חבריהם של החיילים, שיצאו למקום התקשו להאמין להם, עד שהלכו בעצמם למקום הקבר. גם הם מצאו במקום רק חושך ודממה. התקבצו החיילים סביב בית המושל, ובהתרגשות סיפרו על הפלא, המתרחש בחלקת הצדיק היהודי. המושל הלך בעצמו וראה כי מרחוק יש מדורה גדולה וקולות חוגגים נשמעים, אך כשמתקרבים למקום - המחזה נעלם. **החליט כי אם ימשך הדבר - יוכלו היהודים לספר על עוד נס שאירע על קברו של רבי עמרם... במצב כזה, אמר בליבו, כבר עדיף להתיר להם לעלות אל קברו.** עד מהרה נפוצה הבשורה המשמחת כי בוטל האיסור להתקבץ סביב קבר הצדיק. בתוך שעה קלה החלה נהירה המונית למקום. אלפי יהודים, תושבי הסביבה, והמוני העולים, שהגיעו ממרחקים וטרם הספיקו לשוב על עקבותיהם, מיהרו אל המקום. באותה שנה הייתה שמחת ל"ג בעומר באשג'ן גדולה מתמיד.

במקום קבורתו, אין מצבה אלא ערימת אבנים ועץ זית פראי הגדל במקום. המוסלמים נהגו לעלות לקברו ולהשתתף בהוצאות ההילולות שנערכו לכבודו, ונקרא בפיהם בן עמרם. פעם אחת בא שריף שונא ישראל, כדי לכרות את העץ שליד קבר הצדיק. הוא הגיע מלווה בעשרים מאנשיו ובידיהם מסורים. בהגיעם למקום נשלחו האנשים כדי להחל בניסור העץ. וראה את פלא הנס אשר אירע במקום: **כל אנשי השריף נפגעו, מי בגוף ומי בנשמה, חלקם איבדו את ידיהם וחלקם איבדו את רגליהם וחלקם מתו במקום, ומכל אנשי השריף לא נשאר אחד בריא ושלם.** השריף ברח כל עוד נפשו בו מרוב פחד ואימה, ממה שראו עיניו, ומפחדו שמא גם הוא ייגנף, כפי שניגפו אנשיו.

השריף המבוהל הגיע לעיירה והשמיץ את היהודים, שעשו נסים כדי לפגוע בו ובאנשיו. במקום נכח שריף שאהד יהודים והוא אמר לשריף הרגז: "זה אדונם של היהודים, הלכת לפגוע בו והוא עתה מתנקם בך, ולא זו בלבד, **אלא דע לך, כי יש לך לחיות שנה אחת בלבד כי כל מי שפוגע בישראל ה' מתנקם בו**". השריף בתגובה הודיע בימים הנוראים, כי מי שיתקע בשופר יאסר. יהודי העיר מפחד אימת השריף, נמנעו מלתקוע בשופר. אך **קול שופר בקע מביה"כ של רבינו.** למקום הגיעו השוטרים ועצרו יהודי שלא היה בביה"כ והודיעו לשריף כי יהודי בשם יוסף תקע בשופר". ציווה השריף להכניסו לכלא מיד ניגשו היהודים למושל ואמרו לו: "האם מושלים כאן באי-צדק ובעוול?", שאל אותם המושל: "והרי תקעתם בשופר?". ענו לו: "לא תקענו, השוטרים משקרים". מיד שלח המושל שוטרים וביקש, שישחררו את היהודי העצור, והוסיף: "ה' עושה צדק, כי הלילה השריף שגזר את הגזירה הלך לישון בארמונו ולא קם", הלכו לראות, ומצאו אותו מת בביתו.

האדמו"ר הרב אשר (השני) פרלוב מסטולין זצ"ל הידוע בכינויו 'האדמו"ר הצעיר' נולד ב-ב' תמוז ה'תקפ"ז (1827). עוד מילדותו ניכר בשקדנותו ובגדלותו וגדל על ברכי אביו. בעל רוח-הקודש. הרב הקדוש ר' ישראל מרוז'ין העיד עליו, כי אליהו הנביא הולך עימו. סיגף עצמו בתעניות ומיעט בשינה. דרכו הייתה להישען על שולחן גבוה כעין עמוד כל הלילה, ולא הניח עצמו על מיטתו, וכך למד והיה משיח עם האברכים אנ"ש שדבקו בו, ולפנות בוקר היה נרדם על עומדו, ושניים מהאברכים נטלו אותו בזרועותיו והשכיבו אותו במיטתו, ורגליו מוטות על הארץ, וכך היה מנמנם כשעתיים.

מילא את מקום אביו באדמורו"ת בקארלין לאחר פטירתו בשנת ה'תרל"ב (1872). סיפר הגה"צ ר' חיים מנדל זצ"ל, כי אחר הסתלקות אביו, אמר רבינו בזה הלשון: **"מימי לא הוצאתי דבר שקר מפי, ובפרט בשנה אחר פטירת אבי בוודאי לא אשקר, תאמינו לי, כשאברך בא אלי ונותן לי את ידו, יודע אני בו, מה עשה מיום הוולדו ועד עתה"**. רבינו שימש באדמורו"ת שנה וארבעה חודשים בלבד. ביום הכיפורים האחרון אמר בניגון התפילה, כי במותו יהיה כפרה על העיר ואכן נפטר במגפה בדרוהוביץ' ב-ט"ו באב ה'תרל"ג (1873). חי כ-46 שנים.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' אשר. **אביו:** האדמו"ר ר' אהרן השני (בעל 'בית אהרן'). **אימו:** מרת חווה. **נשותיו:** מרת חיה (בת מנחם נחום טברסקי ממקורב - זיווג ראשון), מרת שיינא צביה (בת מנחם נחום טברסקי ממקורב - אחות מרת חיה בזיווג שני), מרת שרה דבורה (בת ר' אלימלך שפירא זי"ע מגרודז'יסק- זיווג שלישי). **מרבנותיו:** אביו, ר' אהרן. **בנו:** האדמו"ר ר' ישראל (המכונה הינוקא- כיוון שהיה כבן ארבע וחצי שנים בלבד בעת שאביו נפטר). **מלקוטי תורתו:** ניתן למצוא בספר 'בית אהרן' של אביו, מהנהגותיו מופיעים בספר הנהגות צדיקי קרלין, ובסידור 'בית אהרן וישראל'.

היה זה בתקופת הקנטוניסטים. ילדים יהודיים רבים נחטפו בהוראת הצאר הרוסי שביקש לקעקע את היהדות. ילדים אלו גויסו לפחות למשך 25 שנים ללא אפשרות לבקר בביתם. אחד הילדים, שנחטף, היה בגיל רך במיוחד. החוטפים לא ריחמו עליו ועל בני משפחתו. הוא נמסר ל'חינוך מחודש', כדי להיות חייל נאמן של הוד מעלתו הצאר.

עם הזמן שכח הילד את עמו ואת אלוקיו וגם את בית אביו, ובבוא היום הפך לחייל מצטיין בצבא רוסיה שהכל התפעלו מכישוריו, ועד מהרה טיפס דרגה אחר דרגה עד לצמרת הצבא הרוסי, ועל אף גילו הצעיר הוכתר בדרגת 'גנרל', עד שהיה לשם דבר ברחבי הצבא. יום אחד נתן בו עיניו מפקד הצבא, שנמנה על הרואים את פני הצאר והציע לו להפוך לחתנו. מה שכמובן מבטיח לו "חיים מאושרים", הרבה מאוד כסף, יוקרה, כוח וקשרים אולימפיביים בצמרת הרוסית.

הקצין הצעיר לא ראה סיבה, שלא לקבל את ההצעה, ועד מהרה התפרסם דבר ה'שידוך' המזהיר. דבר יהדותו נשכח זה מזמן. יום החתונה מתקרב והולך, ולמפקדי הצבא הבכירים נמסר על האירוע הראשון, שפותח את שרשרת אירועי החתונה המדוברת. זה היה סוג של 'פורשפיל', שנחגג מספר לילות לפני החתונה, שבו עורך מפקד הצבא קבלת פנים לחבריו, אנשי סגל הפיקוד הבכיר, כולם גנרלים עטורי דרגות, מדליות ואותות הצטיינות, ובמהלכו יציג מפקד צבא רוסיה את חתנו החדש.

הדמות המרכזית באירוע אמורה להיות כמובן החתן המיועד. בעוד הוא לובש את בגדי הגנרל שלו, מופיעה מולו דמות של יהודי עטור זקן. פניו של האיש האירו, והוא נופף באצבעו לעבר החתן-גנרל לאות אזהרה, ואמר: **"דע לך, שאתה יהודי, אסור לך להתחתן עם בת מפקד הצבא, ואני גם לא אתן לך ללכת"**.

הדמות נעלמה, כשהיא מותירה אחריה את הקצין המום ומבולבל. מרוב פחד שלח את משרתו להודיע לחותנו המיועד, כי נתקף בכאבי בטן עזים ולמגינת ליבו לא יוכל להשתתף באירוע הצגתו בפני סגל הפיקוד. בלית ברירה בוטל האירוע, והאורחים התפזרו, כאשר הם מקבלים הזמנה לבוא למחרת.

הקצין שוב החל בהכנות לקראת האירוע, והנה שוב, היהודי בעל הפנים המאירות התייצב בפניו, ושוב מזהירו: **"אתה לא הולך, לא אתן לך, אתה יהודי"**. כשהוא אחוז אימה שאל את האיש, שניצב מולו, מה הוא מציע לו לעשות. הרי הכל ממתנים לו, והוא לא יוכל לדחות שוב את האירוע. אמרה לו הדמות כי **עליו להימלט במהרה מהמקום, ולנסוע לקרלין, שם יפנה לרבי שגר במקום, וזה יורה לו מה לעשות וכיצד לפעול**.

הגנרל שלאחר המפגש השני הבין, כי לא נותרה לו ברירה, אלא לבצע את ההוראות שקיבל, יצא מהבית, ועלה על סוסו ובאישון לילה נמלט מהעיר. שליחו של מפקד הצבא שבאו לברר, מה קרה לחתן המתמהמה, מצאו את החדר ריק. הגנרל הצעיר דהר אלפי קילומטרים במרחבי רוסיה, עד שלאחר ימים ארוכים הגיע לקרלין. שם שאל על הראבין.

משב"ק הרבי ה'בית אהרן' מקרלין, דיווחו לו על אורח מוזר שהגיע, אדם לבוש מדי גנרל רוסי שמתעקש להיכנס, ולהפתעתם הרבי הורה להכניס את האיש, ומיד - אל בנו, שהיה ידוע כקדוש ופרוש שנתון תדיר בעולמות עליונים (רבינו). כאשר נכנס הגנרל לחדר כמעט פרוה נשמתו. **היה זה האיש אשר הופיע בחזיונו**.

לתדהמתו, האיש שמולו חזר שוב על דבריו: **"דע לך, כי יהודי אתה. נחטפת על ידי קלגסים ועליך לשוב לכור מחצבתך"**. עוד גילה לו, כי שמו **עזריאל**, ובשם זה יכונה מעתה. הגנרל נשאר בחצר הקודש בקרלין, שם התפרסם כחסיד מובהק שהקים משפחה חסידית, ואת סיפורו שמעולם לא הסתיר, הכירו כל באי חצר הקודש, ובהם יהודים מארץ ישראל שהגיעו לקרלין. (מעובד מ'לב ישראל')

מסופר שבעת שהותו של הרה"ק מרוז'ין זי"ע בקארלין, בעת נישואי בנו הרה"ק מסאדיגורא, עם בת הרה"ק בעל בית אהרן זי"ע הרבנית מרת מרים ע"ה, ישב הרבי מרוז'ין בחדר אחד, ורבינו עבר ליד החלון, ועדיין צעיר היה כבן שבע שנים, נענה הרבי מרוז'ין ואמר לאנשיו: **"אתם חייבים לראות אותו, אליהו הנביא הולך איתו צעד אחר צעד"**.

האדמו"ר הרב צבי הירש הלברשטאם זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"י (1850) ברודניק כבן שני לאביו. נקרא ע"ש ה'חכם צבי'. בהיותו כבן שש שנים עבר אל בעל 'יטב לב' (סבא מצד האם) לדראהביטש ואביו העתיק את מקומו לצאנז כדי להיות סמוך לאביו ורבינו במשך 4 שנים למד מסבו (ר' יקותיאל יהודה). בשנת ה'תר"ך (1860) בהיותו כבן עשר אביו התעטר בכתר הרבנות בעיר רודניק ורבינו נשלח ללמוד בעיר אוליינוב בגלילות רודניק אצל ת"ח מופלגים. בהיותו כבן 14 נישא לראשונה וישב כשלוש שנים על שולחן חותנו בבארנוב. לאחר מכן עבר לצאנז ורבינו עלה ונתעלה ולמד מסבו השני (ר' חיים).

עשרה ילדים נולדו לרבינו בזה אחר זה וכולם חיו רק תקופה קצרה ונסתלקו על פניו עד שנולד בנו נפתלי. בשנת ה'תרל"ה (1874) כשנה לפני פטירת סבו ר' חיים מצאנז נסע בהוראתו לסבו השני ר' יקותיאל יהודה מסיגט. שם השתלם בש"ס ופוסקים עד שעטרוהו בכתר ההוראה. בהיותו כבן 28 שנה התמנה כרבה של קרטשנוף, שם כיהן למעלה מעשור שנים. בשנת ה'תרמ"ז (1886) התמנה אביו לרב בגורליץ ורבינו משנת ה'תרס"ו (1905) לאחר פטירת אביו מילא את מקומו באדמורו"ת ברודניק. בין השנים תרע"ד-תרע"ח (1914-1918) כשרעדו עולם ומלואו בפרוץ מלחמת העולם הראשונה עבר לרודניק. בשנת ה'תרע"ה (1915) עבר לקליינווארדיין. **בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו.** נפטר ב-ט"ו באב ה'תרע"ח (1918). חי כ-68 שנים. ציונו בגארליץ.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' חיים (אב"ד צאנז בעל ה'דברי חיים'). **סבא (מצד האם):** האדמו"ר ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים (בעל 'יטב לב' מסיגט). **אביו:** האדמו"ר ר' ברוך מגארליץ. **אמו:** מרת פסיל. **נשותיו:** מרת הדס (בת ר' ישראל הורוביץ מבארנוב -זיווג ראשון. נישא בהיותו כבן 14), חיה מינדל (בת ר' מאיר משולם שפירא מלנצהוט - זיווג שני). **מרבותיו:** סבא, ר' חיים והסבא ר' יקותיאל יהודה. **ילדיו (מזוג ראשון):** ר' נפתלי (רבה של רודניק, חתן ר' ישעיה צבי הלר, רב בפרמפלה). **חתניו (מזיווג ראשון):** ר' אברהם דוד הורביץ (רבה של שטרסבורג וחבר ה'ד"צ של העדה החרדית). **ילדיו (מזיווג שני):** מרת פסיל (נישאה לר' משה הלברשטאם בזיווג ראשון), ר' שלום שפירא מפשיטיק (חתן ר' דוד הלברשטאם מקשאנוב), ר' אברהם הי"ד (אב"ד רודניק - נרצח בשואה), ר' צבי הירש (האדמו"ר מרודניק בלוס אנג'לס), ר' יקותיאל יהודה (האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג). **מספריו: צבי תפארה** - שו"ת, מנהגים, נוסחאות בתפילה ודברי תורתו.

חורף ה'תרע"ח (1917). מחיר הדמים הנורא של מלחמת העולם הראשונה לא פסח על היהודים. רבים מהם אולצו להשתתף במלחמה. לא אחת יהודים מצאו את עצמם בחזית, נלחמים באחיהם ממדינה אחרת. מצבן של הקהילות היהודיות אחרי המלחמה היה בכי רע. רבים איבדו קרובי משפחה, ואחרים נאלצו לגלות למקומות זרים כשהם חסרי כול. העוני והרעב היו נחלת הכול.

רבינו החליט לצאת למסע חיזוק ועידוד. על אף מצבו הבריאותי הרעוע לא נמנע מלצאת לדרך בימי החורף הקשים. עוד כוונה, נסתרת, עמדה מאחורי המסע. רבינו ביקש לערוך ביקור פרידה אצל חסידיו בטרם יסתלק מהעולם. בכמה עיירות אף ציין זאת במפורש. רוב תושבי יריצ'וב היהודים היו חסידים. ארשת פניהם הייתה קודרת. איש-איש וסאת צרותיו. רבים צבאו על הבית שבו התארח, עם פתקאות שנכתבו בדם ליבם, וביקשו ישועה בעבורם ובעבור יקיריהם. הרבי נאנח עמם בכאבם, האזין למצוקותיהם, ניחמם וברכם.

בין הבאים היה יהודי ושמו ר' משה-ליבר אופר, שנמנה עם חסידי טריסק. כאשר הגיש את בקשת הברכה פרץ בבכי מר. "רבי, הושיעני!", קרא בזעקה. "הירגע נא!", השיב הרבי. הלה הסדיר את נשימותיו והחל לספר. הוא התגורר בקראסנובורד, שהייתה בקו החזית. הרוסים תקפו את העיר באש ארטילרית, גרמו לשרפת בתי העיירה וכבשו אותה במתקפת בזק. אנדרלמוסיה השתררה.

"מאז אבדו עקבותיהם של רעייתי ושלושת בניי". הוא עצמו נמלט מפני הצבא הרוסי, שכן גליציה השתייכה לקיסרות האוסטרו-הונגרית ואל אזרחיה התייחסו כאל אזרחי אויב. בחלוף הזמן שב הצבא האוסטרי וכבש את העיר. הוא חזר לעיר עם עוד פליטים יהודים, ומיד פתח בחיפושים אחר משפחתו. "כבר שנה שלימה אני מחפש אחריהם!", בכה, "והעליתי חרס בידי! פניתי לארגוני סיוע בין-לאומיים, ניסיתי את כל הכיוונים האפשריים – ואין בדל של מידע על אודותיהם. אנא רבי, אמור לי, האם אזכה לראות אי-פעם את בני ביתי?". דממה מתוחה שררה בחדר. הצדיק השעין את ראשו על ידיו, אחוז שרעפים ושקוע במחשבותיו. עשר דקות תמימות חלפו. בעיניו של ר' משה-ליבר נדמו הדקות לנצח. לפתע התנער הצדיק, הרים את ראשו והביט בעיניים יוקדות בר' משה-ליבר. "איש צעיר!", קרא בקול, "אין לך סיבה לדאגה! ראיתי את בני משפחתך, את אשתך ואת ארבעת ילדיך – בינתיים נולדה לך בת – והם בריאים ושלמים!".

עיניו נפערו לרווחה, והוא התקשה לעכל את משמעות הדברים. האומנם שמעו אוזניו נכונה?! לדברים מפורשים מאלה לא ייחל בחלומותיו הוורודים ביותר. הוא פנה לצדיק בדמעות תקווה: "רבי, אנא אמור לי מתי אזכה לראות אותם!". **"בעוד שלושה ימים!"**, נקב הרבי במועד מפורש. "אשתך וילדיך יבואו לעיר הזאת, ותתאחדו מתוך שמחה, בריאים ושלמים!". שלוש יממות של המתנה נרגשת חלפו על מידוענו. לא היה לו צל של ספק כי הבטחת הרבי תתממש. ואכן, דבר מדבריו לא נפל ארצה: **בדיוק כעבור שלושה ימים, באו לעיר אשתו וארבעת ילדיה – ובהם תינוקת שנולדה במרוצת הזמן ושאותה לא הכיר כלל.**

בחלוף ההתרגשות הראשונית סיפרו על המאורעות שעברו עליהם בתקופת הנתיק. האישה סיפרה כי הם נפלו בשבי הרוסים כשכבשו את העיר, וכשהחריפה המלחמה אסרו עליהם הרוסים לשוב לשטח אוסטריה. "הק לפני שלושה ימים", הוסיפה בהתרגשות, "קיבלנו אישור לחצות את הגבול לאזור שנכבש בידי הצבא האוסטרי, ויכולנו להגיע לכאן!". "לפני שלושה ימים!", חזר אחריה בעלה, נרעש ומשתאה, "הלוא זה היה בדיוק בשעה שבה הייתי בחדרו של הצדיק! עיני הצופיות למרחקים חזו הכול בבהירות!". (מעובד מתוך צבי תפארה)

הגאון הרב חנוך דב העניך הניך פדווא זצ"ל- נולד ב-כ' מנחם אב ה'תרס"ח (1908) בבוסק שבגליציה (כיום אוקראינה). נקרא על שם סביו, האדמו"ר רבי חנוך דב העניך מאיר מאלסק. כשהיה בן חמש מלחמת העולם הראשונה פרצה ומשפחתו היגרה לווינה. שם התחנך בת"ת בחצר הקודש של הרה"ק מהר"י מהוסיאטין זצוק"ל. כבר אז בלט על חבריו בני גילו בהתמדתו. עד מהרה נכנס ללמוד בישיבת הר המוריה. בהמשך למד אצל הרב חיים פינטר מבוקאווסק. באותם הזמנים רבנים בעלי שם עברו לוינה ורבינו זכה לראות וללמוד מהם. למד בישיבות צעהלים ומטרסדורף. לאחר מכן למד בשטיבל של חסידי בעלזא בקרקוב. נסמך להוראה מהרב שמואל פירר אב בית דין קרוסנו. שימש כרב בית המדרש 'שומרי הדת' בווינה. לאחר נישואיו המשיך לשקוד על דלתי תורה וכבר אז כיהן כרב ומו"צ בעיר וינה.

בזמן שהגרמנים סיפחו את אוסטריה הם אסרו את רבינו והוא ישב בבית הסוהר כשנה עד ששוחרר בהשתדלות העסקנים בתנאי שיברח מיד מהמדינה. כך רבינו עם משפחתו הגיעו לארץ ישראל והתיישבו בירושלים כשהם חסרי כל. התמנה למו"ץ בעדה החרדית ולרב בשכונת בתי ראנד, בתי ברויזא ושכונת כנסת ישראל. היה חסיד בעלזא. האדמו"ר רבי אהרן רוקח מבעלזא כיבד את רבינו ושלח אליו שאלות בהלכה. כשיסד הרב מטשעבין את ישיבת כוכב מיעקב בירושלים, הוא קרא לרבינו לכהן כראש ישיבה. בצוק העתים במלחמת העולם השנייה החליף את שם משפחתו למשפחת אמו. בשנת ה'תשט"ו (1955) מונה לאב בית דין התאחדות קהילות החרדים בלונדון. שמו התפרסם בידיעותיו וגדלותו. מכל קצות הארץ שלחו אליו את ספיקותיהם בהלכה. היה נח לכל. ביתו היה פתוח לרווחה. ענוותן מופלא. תפקיד אותו מילא עד יומו האחרון. נפטר ב-ט"ו אב ה'תש"ס (2000) בלונדון. חי כ-92 שנים. ארונו הועלה לירושלים והוא נקבר בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' אליעזר זאב טויבר (חסיד בעלזא ואלסק). **אימו:** מרת טויבא (בת ר' שמואל יוסף פדווא). **נשותיו:** מרת חנה גיטל (זיווג ראשון- בת ר' נפתלי גוטסמן, הגבאי של האדמו"ר רבי ישכר דב רוקח מבעלזא), מרת יהודית (זיווג שני- נכדת הרב הגאון יוסף חיים זוננפלד).

מילדיו: מרת בריינא מאשא (נישאה לר' שלום פרידמן, דיין בהתאחדות קהילות החרדים בלונדון), ר' יהושע העשיל (דיין ומו"ץ במנצ'סטר). **מרבותיו:** הגאונים רבי נפתלי צבי שמרלר, הרב אברהם מנחם הלוי שטיינברג, הרב מאיר אריע, הרב חיים פינטר מבוקאווסק, הרב שמואל פירר, הרב יוסף צבי דושינסקי, הרב דב בעריש וידנפלד (רבינו היה תלמידו המובהק), הרב שמשון אהרן פולונסקי. **מתלמידיו:** הגאון הרב אברהם יונה שוורץ מווינה. **מספריו:** ישו"ת חשב האפוד- שלושה חלקים.

הסופר ר' טוביה פריינד סיפר מעשה ששמע מפיו של גאב"ד לונדון, הגאון רבי אפרים פדווא שליט"א ונאמן ביתו הרה"ח רבי אהרן ראנד שליט"א, אשר זכה לשמש בקודש גם אצל אביו הגאב"ד הגאון רבי חנוך העניך פדווא זצוק"ל: היה יהודי שהיה ממקורביו של הגאב"ד רבי חנוך העניך זצ"ל שהתגורר בדירה נאה ומכובדת. בסמוך לדירתו התגוררה אלמנה שבורת לב וקשת רוח, שכמעט ולא היו לה קרובים וכך ישבה בביתה לבדה גלמודה ושבורה.

רעייתו של היהודי הרבתה להתעניין בשלומה של האלמנה. היא חיזקה את רוחה ואימצה את נפשה. בעת שבעלה הלך לכולל בשעות אחר הצהריים היא הקפידה לבקר אותה כל יום. בנוסף ביקרה אותה בלילי שבת ועוד. דא עקא, אותו יהודי ונוות ביתו לא זכו לזרע של קיימא. כבר עברו חמש שנים מחתונתם ואף שדרשו ברופאים הללו לא מצאו סיבה רפואית לכך.

באחת הפעמים שאשתו ביקרה בביתה של השכנה האלמנה, האלמנה סיפרה לה כמשיחה לפי תומה שהיא מאוד שמחה שהיא באה לבקר אותה, והדבר הרי מתאפשר בגלל שאין לה ילדים ולכן יש לה זמן רב פנוי. "אני מתפללת שלוש פעמים ביום שמצב זה ימשך עוד ועוד", האלמנה אמרה. האשה שמעה את הדברים והוכתה בתדהמה נוראה, היא באה הביתה בוכיה ולבעלה סיפרה את אשר שמעו אוזניה. "מי יודע, אולי זאת הסיבה שעדיין לא נושענו? אולי התפילות האלו של האלמנה הן המונעות מאתנו פרי בטן?".

הבעל תהה כששמע שאשתו רוצה לעבור דירה מסיבה זאת. אשתו לא ויתרה ולבסוף הוא הלך לרבינו כדי לשאול אותו מה לעשות. כשרבינו שמע את השאלה הוא השיב בנחרצות: "הקב"ה שומע תפילות אלמות, בוודאי שאתה חייב לעבור משם דירה ויפה שעה אחת קודם". כשראה שהאברך מהסס ומנסה למצוא צידוקים לכך שהוא לא צריך למכור את הדירה הגאב"ד לונדון ציווה עליו בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: "גש מיד למתווך ותחזור אלי עוד היום עם בשורה שמצאת דירה אחרת. היום! אל תדחה את זה אפילו ביום אחד!".

שעות אחדות לאחר מכן האברך הגיע והודיע לרבו שעשה כאשר ציווה אותו. הרב בירכו בחום ואהבה: "יהי רצון שתפקד בישועה בקרוב, ותזכה לראות בנים ובני בנים, משנה מקום משנה מזל". כעבור שנה מעת שעברו לדירה חדשה נושעו בזרע של קיימא.

מספר הרב פריינד: "כששמעתי את הסיפור מפיו של גאב"ד לונדון שליט"א, אמרתי לו שזה הרי ממש 'מופת' של אביו זצ"ל". הרב השיב לי: "המתן קמעא ואספר לך מה הוא המופת האמיתי בסיפור הזה... ההמשך של הסיפור הוא שמאז אותו יום אבי מורי לקח את אותה אלמנה תחת חסותו במקום המשפחה שעברה דירה. הוא היה שולח את נוות ביתו, הלא היא אמי מורתי, שתפקוד את האלמנה בתמידות ותדאג לכל מחסורה כדי שחלילה לא יהיה קטרוג". (מעובד מתוך 'לקראת שבת')

המקובל הרב ג'ינו ג'אן זצ"ל - נולד בטריפולי שב־לוב בשנת ה'תרע"ח (1918). קודם לכן נולדו להוריו שני ילדים שנפטרו בקטנותם ל"ע, וכסגולה למי שמתו ילדיו, שיקרא לבנו הנולד, שלא בשם יהודי, אבל לא לקרוא חלילה בשם גוי. לכן קראו לו בשם ג'ינו על שם העיר ג'נבה שבשווייץ, סמל לשלום. בשנת ה'תרצ"ה (1935) בהיותו כבן 18 התחתן ולאחר מכן נשאר לדור בסרת. סבו, ר' יעקב המריץ את רבינו ללמוד שחיטה ולקבל סמיכה מאת בית הדין של טריפולי והוא הוסמך בשנת ה'תש"ב (1942) בהיותו כבן 24 שנים בלבד לשוחט ובודק על ידי דיני העיר טריפולי. בצעירותו סבל רבות מכליותיו והוכרח לגלות אל עיר המרפא בנגזי לדרוש ברופאים ורפואות. בשנת ה'תש"ג (1943), כאשר הרב ג'אן היה בגיל עשרים וחמש, עבר לדור עם אשתו וילדיו לבנגזי שם שכר חדר מאת הגאון הגדול רבי יוסף ג'אן זצ"ל (ראב"ד בבנגזי) וממנו למד את תורת הסוד. לפרנסתו עבד מספר שעות בודדות בחנותו. לימים סיפר: "בכל לילה הייתי מעורר את רבי יוסף זצ"ל בחצות ולמדנו עד הנץ החמה בתורת הסוד. לאחר תפילת שחרית וטעימה קלה בבית הכנסת, המשכנו ללמוד עד שעה 11 לפני הצהריים. כך למדנו בכל יום תשע ברציפות. בכל ימות השבוע בשנים הללו סיימנו את כל ספר הזוהר עם פירוש מקדש דוד ועוד ספרי סוד". בשנת ה'תש"ח (1948) ביקש לחונן את עפר ארץ ישראל וביקש לעלות לארץ.

בתחילה הגיעו לעיר הנמל טריפולי ומשם הפליגו לאטליה (לרומא). האוניה נסעה מגרמניה דרך איטליה, אבל רבינו נסע מאיטליה ישר לארץ הקודש, ולאחר מסע לא קצר הגיעו בר"ה ה'תש"ט (1948) לא"י ומשם פנו לגור ביפו. הוא קיבל דירה קטנה ללא רצפה וללא מיטות, הצטופפו בתנאים לא תנאים. למרות זאת קיבל על עצמו באהבה את היסורים של ארץ הקודש. הגאון הצדיק רבי רפאל טולידנו זצ"ל כשנפגש עם רבינו מינה אותו לשוחט מטעם הרבנות הראשית לישראל. למרות שעסק לפרנסתו, הגה כל ימיו בתורה בנגלה, ובעיקר בנסתר על פי מה שקיבל מרבו המובהק. גאון בנגלה ובנסתר. בעל רוח-הקודש. מעט מחידושי הנפלאים, העלה על הכתב בספר 'גינת נוי' על התורה, שיצא לאור מיד לאחר פטירתו. נפטר ב-ט"ז מנחם אב ה'תשס"ח (2008). חי כ-91 שנים. ציונו בבית-העלמין סגולה בפתח-תקווה.

אביו: ר' משה. **אמו:** מרת מיסה (משפ' חכמו). **אשתו:** מרת יפה גמילא (משפ' פדלון). **מרביתיו:** הגאון המקובל ר' יוסף ג'אן (ראב"ד בנגזי-לוב). רבינו היה תלמידו המובהק). **ספריו:** גינת נוי - על התורה

אהבתו לארץ הקודש לא ידעה גבולות, ומאז ומתמיד חשקה נפשו לגור בארץ הקודש, אלא שבארץ שלטו הבריטים, ולא היה אפשרות לקבל רישיון עליה. לימים, שמע על מדינאי בלוב, שתמורת הון רב מסדר רישיון. **הרב מכר כל אשר לו וקנה רישיון כניסה לארץ הקודש עם אשתו.** כאשר הוא ואשתו הרבנית הצדקנית מרת יפה ע"ה נפרדים מכל בני משפחתם בלוב: הורים, אחים, אחיות, דודים ודודות ועלו לחונן את עפר הארץ בגפם, ללא כל פרוטה לכיסם, ועלו למקום בלתי נודע, והעיקר לגור בארץ הקודש. כך שמענו ממנו.

למרות אהבתו לארץ הקודש, כל ימיו היה מתגעגע לשנים בהם יגע בתורה ברוב שעות היום במחיצת מורו ורבו הגאון הגדול רבי יוסף ג'אן זיע"א, ואמר לנו פעמים רבות: "אני מתגעגע בכל רגע לשנים הללו". התורה מתוקה מדבש. גם לעת זקנתו כאשר היינו לומדים יחד, היה אומר: **"הרגעים היחידים בחיי שיש לי מהם עונג, הם לימוד התורה המתוקה מדבש"**.

בדרכו לארץ הקודש מלוב, נסעה האוניה דרך איטליה. כאשר חנתה האוניה באיטליה כמה ימים, נכנס להתפלל בקהילה היהודית ברומא. **כאשר שוחח עמו הרב של רומא, וראה שהינו מלא וגדוש בתורה ויראת ה', התחנן לפניו, ואמר לו, שאם ישאר לגור שם- יתן לו משרה חשובה מאוד ופרנסה בשפע,** אבל רבינו לרוב אהבתו לארץ הקודש לא הסכים לזה. פעמים רבות אמר לנו, שלמרות כל היסורים שהיו מנת חלקו בארץ ישראל, אינו מתחרט על זה שזכה לחונן את עפר הארץ.

למרות שהיה מקובל גדול, הסתיר זאת. וסיפר לנו שכשלמד לפני רבו הגאון המקובל ר' יוסף ג'אן ביקש ממנו מאן דהו להתפלל על צרה גדולה, **ופעל עבורו ישועה על ידי השמות הקדושים, והוא אברך צעיר בן עשרים וכמה שנים.** כשסיפר זאת לרבו, הקפיד עליו מאוד, ואמר לו **שאוסר עליו להשתמש בשמות הללו, וכן אוסר עליו לכתוב סוד, כי הוא תורה שבקבלה בלבד.** ולכן בספרו "גינת נוי" נזהר שלא לכתוב דברי קבלה.

יש לציין שהיה בעל זכרון פונומלי ממש, מה שלמד לא שכח. גם לעת זקנתו שכבר כהו עיניו היו דברי הזוהר והקבלה שמורים על ליבו.

פעם סיפר איך חיבר את ספרו גינת נוי: "פתחתי חומש, שקעתי בהרהורים, והתבוננתי בפסוק זמן רב. ואז התגלה לי ביאורו ומיד הייתי כותבו. לא עיינתי בשום ספר כשכתבתי את הספר, כולו היה מהזיכרון בלבד". אני המוציא לאור של הספר וצינתי מראה מקומות ובכל פעם נדהמתי מחדש איך ציטט מדרשים וחז"ל בע"פ בספר. עמלתי קשה מאוד לציין מראה מקומות לספר הקדוש הזה שנכתב כולו בע"פ.

כשהייתי ילד ישנתי עימו יחד בהזמנות אחת. **והבחנתי איך היה מתלבש בצניעות מופלגת תחת השמיכה, שקורות ביתו לא ראו כלל את גופו, אפילו באותם המקומות שבני אדם אינם מקפידים עליהם.**

כשבתו הצדקנית מרת גאולה ע"ה נפטרה על פניו באמצע הלילה, לא רצו לספר לו. הוא לא ידע כלל שמצבה קשה כל כך. בבוקר, כשבאו לומר לו את הבשורה הרעה, לא ידעו איך לומר לו זאת. אלא שלהפתעתם מיד כשנכנסו לביתו, אמר להם הרב: **"אני יודע הכל. באמצע הלילה גאולה נפטרה!" ויהיה פלאו בני המשפחה ביררו שאף אחד לא גילה, אבל הוא ידע...**

פעם אחת ביקרו אותו שתי בנותיו. לאחר ששהו אצלו זמן מה, ביקשו לנסוע לביתם. אלא שהרב ביקש שישארו עוד, אלא שהם מיהרו מאוד והתנצלו שאינן יכולות, כי הם ממהרות. הרב לא ענה. לאחר כמה דקות נסיעה הרכב נתקע. הם התקשרו אליו ובקשו סליחה שנסעו, הרב אמר להם שסולח מכל ליבו, והכל יהיה בסדר. **לאחר מכן ניסו לראות מה ניתן לעשות, והנה הרכב נוסע כרגיל, והיה לפלא!**

תודתינו נתונה לנכד הרב הי"ו על התמונות ועל הסיפורים. ניתן ליצור קשר 052-7611435

אם ראשונים כמלאכים- הגאון הרב מנחם מנדל לזר זצ"ל

הגאון הרב מנחם מנדל לזר זצ"ל- נולד בשנת תקמ"ח (1788) בעיר טארני. בצעירותו כבר עלה וגדל בתורה הקדושה וניכר בחריפותו ובקיאיותו העצומה. בנוסף התפרסם בגודל צדקתו. עבד את קונו בהתלהבות אש קודש. מידת השמחה מילאה את רבינו. כל מי שהיה מתקרב לצדיק היה מתמלא שמחה. רבינו היה איש אלוקים, גאון מובהק, בקי בחדרי התורה בנגלה ובנסתר. חכם עצום, בוצינא קדישא, חסידא ופרישא.

רבו המובהק, האדמו"ר מנחם מנדל טארים מרימנוב העריץ את רבינו ואף התבטא עליו: "הרב הגאון החריף ובקי החסיד המפורסם בוצינא קדישא חסידא ופרישא... גודל עילות תהילות קדוש ישראל, שהיה רב גדול ליהודים נודע ביהודה לשם ותהילה". רבינו הפליא בתפילתו. קולו היה בוקע למרחקים. בהתחלה שימש כאב"ד בק"ק סטריזוב. מגדולי רבני מדינתו ופוסק מובהק. כתב תשובות ארוכות בענייני עגונה. בשנת ה'תקפ"א (1821) חזר לטארני. נפטר ב-ט"ז אב ה'תקצ"א (1831) במגפה. חי כ-43 שנים בלבד. ציונו בטארני.

אביו: הגאון ר' משה אברהם דוד. **מרביתיו:** האדמו"ר ר' יצחק יעקב הורביץ (ה'חזזה מלובלין), האדמו"ר ר' מנחם מנדל טארים מרימנוב (רבינו היה תלמידו המובהק),

האדמו"ר ר' ישראל הופשטיין (המגיד מקוז'ניץ). **בניו:** הגביר ר' בנימין זאב וואלף, ר' משה ור' יעקב אברהם. **חתניו:** ר' מאיר פייגנבוים ור' מאיר רייך. **מספריו:** **ישובע שמחות**- על התורה, על הש"ס וש"ת. רבינו השאיר אחריו הרבה כתבי קודש.

פעם אחת באמצע תפילת מוסף של יום כיפור האדמו"ר ר' מנחם מנדל טארים מרימנוב זיע"א סגר לרבינו את הסידור שהתפלל על פי נוסח רבינו האריז"ל. המתפללים נבהלו מאוד ממעשה האדמו"ר ולא הבינו מדוע עשה כן. אחרי התפילה האדמו"ר הסביר מדוע עשה כן, כך הסביר: "סגרתי את הסידור בגלל שהוא רצה לכוון את כוונת כהן הגדול כשהיה נכנס לקודש הקודשים ביום הכיפורים. פחדתי שלא יזיק לו, כי הוא צעיר לימים, מטעם זה בלבדתי אותו והעדפתי לסגור לו את הסידור". בעת ההיא רבינו היה פחות מבן שלושים וכבר ידע את הכוונות שכיוון הכהן הגדול כשנכנס לקודש הקודשים.

כאשר חסידי רימנוב נסעו לאדמו"ר ר' יצחק יעקב הורביץ (ה'חזזה מלובלין' זיע"א, נקרא בכינוי זה מכיוון שיכל לחזות ולראות למרחקים) להיות במחיצתו ביום כיפור. ה'חזזה' שאל אותם: "אצל הרבי ר' מנחם מנדל טארים מרימנוב, מי התפלל את תפילות מוסף של ראש-השנה?". החסידים ענו לו: "מנדל הגדול" (זה היה כינויו של רבינו).

ה'חזזה' שאל אותם: "האם בשני הימים?" - "כן". האדמו"ר אמר בלשון קודשו: "שמעתי רק יום אחד". כשחזרו לביתם, הלכו וסיפרו זאת לרבינו. הוא חשב מעט ולאחר מכן התפעל מאוד ואמר: "הצדק איתו, ה'חזזה' הקדוש התכוון על זה, כיוון שביום הראשון חשבתי לא להתייגע כל כך, כדי שיישאר לי כוח מחר לתפילה, מטעם זה לא שמע את תפילתי ביום הראשון".

רבינו מזהר כל ימיו לא להעיר אף אדם, בעת שהוא ישן מטעמים הכמוסים איתו. פעם אחת נסע ללובלין אל ה'חזזה' הקדוש כדי להיות במחיצתו ביום הכיפורים. הוא הגיע בעוד היום גדול והלך לאכסניה לנוח מעט. בחור אחד ניגש אליו וביקש שיקח אותו איתו כשילך אל ה'חזזה' הקדוש.

רבינו הבטיח לו שימלא את רצונו. ביני לביני נרדם הבחור והאריך בשנתו. בינתיים כל האנשים כבר הלכו לבית מדרשו של ה'חזזה' מלובלין. הגיע זמן תפילת 'כל נדרי', אבל רבינו לא העיר את הבחור. ליבו של רבינו נשבר בקרבו, מכיוון שהבטיח לבחור שייקח אותו, בנוסף גם ראה שאי אפשר להשאיר את הבחור הישן לבדו. רבינו נאלץ להתפלל לבד ביום הקדוש. הוא פתח את המחזור והתפלל את כל תפלת ליל יום הקדוש בשברון לב נורא.

בבוקר רבינו הלך אל בית-המדרש של ה'חזזה' הקדוש זיע"א. רבינו התבייש להיראות לפניו, לכן התחכם לכסות בטלית ראשו ופניו והתפלל בפינה ליד התנור במקום מוצנע. ה'חזזה' מלובלין נהג לבחור מי יעלה לשמש כשליח ציבור (בעיניו הקדושות יכל לראות מי ראוי עכשיו להתפלל כחזן, כך שבתפילתו כחזן יעלה את תפילות הציבור). לפני אמירת 'נשמת כל חי' ה'חזזה' מלובלין התהלך בבית-המדרש מפינה לפינה ונראה היה כי הוא מחפש משהו. הוא הלך עד שמצא את רבינו מעוטר ומכוסה בטליתו. מבלי להסתכל בפניו טפח לו בידו על כתפו ורמז לו שיעבור לפני התיבה ורבינו כך עשה. כאשר פנה היום הכל התקרב אל ה'חזזה' הקדוש וביקשו שיברך אותם שיתקבלו התפילות ברצון. ה'חזזה' מלובלין גילה לחסידיו ולרבינו שצפויה גזירה קשה. הפחד היה שתבוא פורענות חלילה על ישראל והחשש היה - שלא היה מי שיכול לבטל אותה זולת רבינו שהתפלל בשיברון לב גדול, ואכן רבינו בתפילתו כחזן הצליח לבטל את אותה הגזירה.

פעם אחת כשרבינו התפלל תפילת ימים נוראים בביהמ"ד של רבו המובהק, האדמו"ר הרבי מנחם מנדל טארים מרימנוב הוא אחז סורגי הברזל אשר היו לפני העמוד. כאשר התחיל לומר 'המלך' - צעק בכל כוחותיו ומרוב התלהבות אחז בכח בסורגי הברזל והם התעקמו. כך הם נשארו מעוקמים כל הימים לזכר אותו מעשה.

הרה"ג החסיד רבי חיים צבי קופרמאן ז"ל אשר בימי זעם המלחמה היה אחד מעסקני 'חברה קדישא' של העיר טארנא סיפר כי מצא שכתוב בפנקס החברה שבשנת ה'תקצ"א השתוללה מגיפה רח"ל בעיר אשר הפילה חללים רבים. מיום ליום גברה המגיפה עד אשר רבינו שהיה צעיר לימים (בן 43 שנים בלבד) מסר את עצמו למיתה ואמר: "אני מוכן ללכת כפרת על עם ישראל". מיד לאחר מכן רבינו חלה ונפטר במגיפה. מיד לאחר מכן המגיפה נעצרה.

(הסיפורים מעובדים מתוך הספר של רבינו 'תולדות השובע שמחות')

הרב אברהם מרדכי הורביץ מפינטשוב זצ"ל – נולד בשנת ה'תקכ"ו (1765). יחוסו מקדושי עליון, דור אחרי דור עד דוד המלך ע"ה. בצעירותו רבינו התייתם מאביו, וגדל בבית אחיו הרה"ק רבי יוסף מז'מיגרד. צדיק, תמים, קדוש וחסיד. מלא בתורה בנגלה ובנסתר. בעל רוח-הקודש. שימש שלוש מאות צדיקים בעלי רוח הקודש. על שולחנו היה מסובים כ"ד משמרות של לומדים שהיו תמיד עוסקים בתורה, י"ב משמרות ביום וי"ב משמרות בלילה. לא רצה לנהוג באדמו"רות אבל צדיקי הדור היו עולים אליו לבקר אותו כאשר שמעו את שמעו הגדול. רבינו היה רגיל לטייל עם בנו, ר' יוסף דוד. כאשר הגיע למקום מסויים אמר לבנו: "אם הייתי בונה כאן בית, היה נחשב כאילו בניתי בארץ ישראל". בנו לא הבין את כוונתו. כאשר רבינו נסתלק, הוטמן באותו מקום. נפטר בי"ז מנחם אב ה'תקפ"ד (1824). חי כ-59 שנים. ציונו בבית החיים העתיק בפינטשוב.

סבא (מצד האב): ר' משה מבענדין. **אביו:** ר' בנימין זאב יעקב (אבד"ק זארנאווא וולבראם). **מרביתיו:** ר' יחיאל מיכל רבינוביץ (המגיד ממזלוטשוב. רבינו היה תלמידו המובהק), ר' אלימלך וייסבלום (נעם אלימלך מליז'נסק), ר' יעקב יצחק הורביץ (ה'חוצה מלובלין'), ר' יצחק לוי מברדיטשוב, ר' משולם זושא מאניפולי, ר' שלמה הלוי סג"ל מקרלין, ר' זאב וואלף מזיטאמיר, ר' משה חיים אפרים מסדילקוב ועוד. **חברותא:** ר' אברהם יהושע השיל מאפטא ('האוהב ישראל' מאפטא). **ילדיו:** ר' יוסף דוד, מרת גיטל (נישאה לאדמו"ר ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספרין מקאמרנא בעל 'היכל הברכה'), מרת ליבא.

הרה"ק רבי חיים שמואל בן ר' אליעזר הורביץ מחנטשין זע"א (נכד 'החוצה מלובלין' וגם נכד 'המאור ושמש') סיפר כי לאחר פטירת זקינו 'המאור ושמש' נמצא כתוב בחומש שלו בכתב יד קודשו שזכה להשיג לח"י מדריגות. הוא מנה שם את אחת המדריגות, כי פעם אחת כשהיה בפינטשוב עם הרבי מלובלין ביחד עם י"ב צדיקים שלבשו בגדי לבן בשבת קודש, והתפללו שם בביהכ"נ הישן, זכה לראות כי בכל פעם שהבעל תפילה הזכיר את שם השי"ת - יצא מפיו לפיד אש.

הוא הגיע למדריגה שבה הכיר שהשליח ציבור כיוון אז את אותה כוונה שכיוון הכהן גדול ביום הכיפורים בעשיית העבודה. בכתב יד לא נזכר שמו של הש"ץ, אבל כאשר הרה"ק ר' חיים שמואל הורביץ מחנטשין שאל את זקינו הצדיק הרה"ק רבי יוסף 'היהודי הטוב' מנייטאט (בן 'המאור ושמש'), מי היה הש"ץ, גילה לו ששמע מאביו 'המאור ושמש' שזה היה רבינו מפינטשוב, אלא שלא רצה לגלות את שמו בחייו.

רבינו היה ידיד של הצדיק ר' יעקב יצחק רבינוביץ (הידוע בכינויו 'היהודי הקדוש מפשיסחא') ורצה לנסוע לבקרו בעת חוליו. כאשר הלך למקווה לפני התפילה, רץ לפניו כלב ונבח. רבינו מיד קרע את בגדיו ואמר למשמשו, **שהכלב אמר לו ש'היהודי הקדוש' הסתלק**. לאחר מכן נסע לפשיסחא והסמיך את בנו הרה"ק ר' ירחמיאל זע"א לרבי ומנהיג, ובכך שיתגלה בעולם. באותה השעה התפרסמה גדולתו. (אור יקרות להגרש"ח פרוש ח"ג)

כאשר ביקר פעם רעו האור לשמיים אצל רבינו בסעודת ר"ח, מוכר היין הביא לשולחן יין לכבוד האורח. כאשר רבינו לקח את הכוס שמזוג לו, שאל את המוכר: "מהיכן לקחת את היין?", המוכר לפתע נזכר שלקח בטעות יין ממקום שעמדו שם סתם יינם. שר בית הזוהר, 'העטרת צבי' מזידיטשוב העיד על רבינו: **"הנני אומר בתורת עדות, והשמיים והארץ גם כן יעידו בי, שהיה בכוחו להחיות מתים"**.

זקן אחד, בנו של הגרויסער לייב מפינטשוב סיפר, שפעם אחת רבינו עמד בתפילה ופתאום רץ אל החלון. אחרי התפילה שאלו את רבינו על זה ואמר שבאותו הרגע הגרויסער לייב נסע בעגלה לקראקא ונפל מהעגלה והלך להצילו. כשהגרויסער לייב חזר מדרכו, סיפר כי בזמן שנפל, ראה שרבינו החזיק בו והניח אותו בחזרה בעגלה.

החסיד המופלג ר' אלכסנדר אלחנן מפינטשוב ז"ל סיפר, ששמע מפי דודינו הגה"ק מקאמרנא, שפעם אחת רצה לפעול משהו בשביל כלל ישראל ועשה עליית נשמה וראה שם היכל עם אור גדול. נכנס בו וראה שם את 'היהודי הקדוש' מפשיסחא זצ"ל. רבינו ביקש ממנו אודות הדבר וענה לו כי גזירה היא מהקב"ה. שאל: "היכן הוא היכלו של מורי וחמי ר' אברהם מרדכי מפינטשוב?", הרה"ק הראה לו למעלה בעולמות. כששמע זאת הגה"ק מקאמרנא פחד ללכת עוד למעלה. (ספר פענח רא)

כאשר רבינו גר בלובלין הוא היה בידידות עם 'היהודי הקדוש' מפשיסחא זע"א, שהעריצו ביותר. **'היהודי הקדוש' העיד עליו, שבשעה שהוא מעשן את מקטרתו, הוא מכון את כוונות הקטורת בבית-המקדש**. כמו כן היה שולח את אחד מגדולי תלמידיו, שהיה נוכח בשעת ההקפות שרבינו ערך בשמחת תורה, וביקשו להודיע לו את הכוונות שמכוון בעת עשיית ההקפות.

פעם אחת אישה אחת שמה בבית התבשיל אווזה שחוטה, רבינו עבר דרך בית התבשיל ושאל את הרבנית: "מאין האווזה הזאת?". הרבנית אמרה: "אישה אחת הניחה". רבינו ציווה לקרוא לאישה כי אמר שהאווזה נתנה קולה שלא נשחטה. האישה אמרה כי ר' משה שו"ב שחטה. רבינו קרא לשוחט ושאלו ואמר שלא מכיר האישה הזאת. אחר כך גער בה והתוודה, שעשתה נבלה.

כשהיה שומע קריאת עורב היה מצווה לגרשו. פעם אחת עורב בא ורצה המשמש לגרשו. רבינו לא הניח לו ואמר: "העורב הביא לי היום בשורה טובה, שקרובי ר' משה מחמלניק יבוא וישבות אצלי בשבת קודש", וכך היה.

פעם אחת ירד גשם חזק. רבינו שלח את בנו ר' יוסף דוד, שהיה אז בן שש שנים, שיאמר בשמו שיפסיק הגשם, וכך היה שהגשם הפסיק.

הגאון הרב שמשון ורטהיימר זצ"ל- נולד בוורמס ב-י"ג שבט ה'ת"ח (1658). בצעירותו למד בישיבה בוורמס וכן בישיבה בפרנקפורט. בשנת ה'תמ"ה (1685) הגיע לווינה ושימש כגזבר של קיסר אוסטריה לאופולד הראשון ונחשב ליהודי העשיר ביותר באוסטריה בתקופתו. הוא ניצל את מעמדו לשתדלנות עבור יהודי וינה בפרט ואוסטריה בכלל. מכספו נדב לקהילות יהודיות במצוקה, לפדיון שבויים ולצדקה. קהילות רבות הכתירו אותו כאב"ד, חלקן לשם כבוד, וחלקן מינו אותו בפועל ושלחו אליו כתב רבנות, אך הוא לא כיהן בהן כרב. בהן: ניקלשבורג, אייזנשטט, וורמס, פראג, קראקא, וקהילות אחדות בליטא. הוכתר גם כרב המדינה של מורביה והונגריה ושימש כמנהיגה הרוחני של קהילת יהודי וינה.

בנסיעותיו למען הקיסר, לקח עמו במרכבתו את כרכי התלמוד הבבלי וספרי פוסקים, ובדרכים היה לומד וכותב את תשובותיו בהלכה. בהמשך שימש גם כגזבר של הקיסרים יוזף הראשון, קרל השישי וכן שימש כנציג דיפלומטי שלהם. מנע את גירוש יהודי רוטנבורג על ידי תשלום כופר גדול לקופת המדינה. שאלות רבות בהלכה הגיעו אליו ובפני ביה"ד הרבני בראשותו, שבו שימשו הדיינים הגאונים: ר' יעקב אליעזר בראונשווייג, ר' שמעון בן יהודה לייב יאליש מקרקוב ור' אלכסנדר בן מנחם הלוי מפרוסניץ. רבי יאיר חיים בכרך (בעל 'חוות יאיר') כתב עליו: **"מימות רב אשי לא נמצא דוגמתו, תורה וגדולה במקום אחד"**. נפטר ב-י"ז אב ה'תפ"ד (1724). ציונו בבית העלמין העתיק של וינה. חי כ-66 שנים.

אביו: ר' יוסף ורטהיים אופנהיימר. **אשתו:** מרת מירל שיף ורומיקה פרומט ברילין (בת ר' יצחק ומרת שרלה. ר' יצחק שימש כאב"ד בהמלבורג ובמנהיים והסבא של שרלה היה ר' שמשון וולף אופנהיים, מנכבדי קהילת וורמס). **מרבתי:** ר' אהרן תאומים. **ילדיו:** ר' שמעון וולף (התפרסם אף הוא כשתדלן ומקורב למלכות), ר' ליב, מרת טלצא, מרת פרדקן ליבמאן, מרת אוה, מרת חנה, מרת שרה. **חתני:** ר' יששכר בער, ר' יוסף אופנהיים אב"ד האלישוי (נישא למרת טלצא), ר' משה (אב"ד במברג, רב וראש ישיבה בקלויז' הפרנקפורטאי, ורבה של רוזנות הסן-דרמשטט).

שמו של רבינו, בחיר תלמידי הישיבה בווינה, נודע למרחקים. אף שבא מבית עני, עשירים רבים חשקו בו לחתן. מנעוריו התבלט כתלמיד חכם בעל שיעור קומה ומידות נאצלות. בסופו של דבר זכה בו ר' שמשון עבור נכדתו שהיה מנכבדי המלבורג, אחרי שפנה אל רבו וביקש לשדך את תלמידו האהוב לנכדתו. "אתן ככל שירה הרב", התחייב; "עשיר אני ובעל יכולת". הברכה ניתנה, והשידוך יצא אל הפועל. הבשורה על שידוכי החתן העילוי הייתה לשיחת היום באזור. זו הגיעה גם לאוזניו של ראש הקהל בווינה, וזה חש צביטת אכזבה. אף הוא השתוקק לקחת את ר' שמשון לחתן, אך החמיץ את המועד.

ההכנות לחתונה החלו, ואז אירע אסון כבד. שריפה גדולה פרצה בעיר. הלהבות התפשטו במהירות מבית לבית. כשהושגה שליטה על האש התבררו ממדי האסון: הדליקה גבתה קורבנות רבים, ורכוש רב עלה בלהבות. גם בית ראש הקהל הפך לאפר. בין האודים נמצאו גופותיהם של החותן והחותנת העתידיים. ר' שמשון היה מוכה הלם וצער. ככל שניסה לברר את שלומה של כלתו, לא הצליח להשיג מידע. היא נעלמה. היא לא נמצאה בין הנספים או הפצועים. ההערכה הייתה, שאף היא קיפחה את חייה.

הוא החליט- הוא לא ינוח ולא ישקוט, עד שימצא את כלתו, וכל עוד לא יידע בבירור מה עלה בגורלה, לא יקבל שום הצעת שידוכים. הימים חלפו. אט-אט החל הספק לכרסם בליבו. באותה עת החל ראש הקהל של וינה ללחוץ עליו לשאת את בתו. "היא ברוכת מעלות", ניסה לשכנעו, "וגם אני התברכתי בעושר רב ואוכל לפרנס אותך ברוחב יד. ובאשר לכלתך האבודה – אם יתרחש הנס והיא תופיע פתאום, אפצה אותה בסכום גדול, כדי לפייסה".

אלא שר' שמשון עמד בסירובו. ראש הקהל לא ויתר. הוא פנה אל רבו, וביקשו להורות לתלמידו להינשא ולהקים משפחה. אחרי השיחה עם רבו לא יכול היה למאן עוד. "אני מסכים", אמר לרב בלב חצוי, "ואולם אני מבקש להציב תנאי לפני המחנות: החתונה תתקיים בעוד חצי שנה. עד אז המחנות מתחייב לערוך בכל שבוע סעודה בעבור עניים נודדים. עליו לפרסם על דבר הסעודות האלה באיזור. אני עצמי אשרת את האורחים ואגיש להם את מנתם". המחנות הביע מיד את הסכמתו למהלך, והצדדים הכריזו על השידוך. החותן החל לממש את התחייבותו. הוא ערך סעודות כדי המלך, והשמועה עליהן עשתה לה כנפיים. עניים רבים נהרו לווינה כדי לסעוד את נפשם בארוחה טובה.

פעם אחת הבחין אחד הסועדים באישה צעירה היושבת בפנית האולם וממררת בבכי. לאחר שהפציר בשאלתו להבין, מדוע היא בוכה השיבה: "כיצד לא אבכה בשעה שלוקחים ממני את חתני!". דברי האישה התגלגלו מפה לאוזן, עד שהגיעו לר' שמשון. הוא ביקש לראות את האישה הבוכייה וזיהה שזו כלתו הנעלמת. מיד ניגש אל המחנות והודיעו: "צר לי, עלינו לבטל את השידוך. מצאתי את כלתי הראשונה". המחנות נדהם מההפתחות הפתאומית, ומגדלות נפשו המוכן לוותר על חיי שפע נטולי דאגה ולשאת כלה יתומה וענייה.

בהתייעצות עם רעייתו החליטו לשאת בהוצאות חתונתם של ר' שמשון וכלתו הראשונה. הסיפור המרגש התפרסם במהירות בעיר. הכול שחו באישיותו האצילית של ר' שמשון, שוויתר על חיי עושר ורווחה כדי לשמור על נאמנותו לכלתו הראשונה. אפילו לחצר קיסר אוסטריה לאופולד הראשון הגיעו הדברים, והוא ביקש לתהות על קנקנו של האיש. "מניין באה מידת הנאמנות הזאת?", ביקש לדעת. רבינו השיב בפשטות: "אם אדם חדל להיות נאמן, הוא חדל להיות אדם!". התשובה כבשה את לב הקיסר, והוא אמר: "אני זקוק לאדם נאמן כמוך", ומינה אותו לגזבר המלכות. מעתה נדדו על שולחנו תורה וגדולה כאחד. הוא שימש כראש הרבנים באוסטריה, מורביה ובוהמיה, והעושר והחוכמה לא פסקו גם מבניו אחריו. דורות של תלמידי חכמים יצאו ממנו, ובהם גדולי ישראל מפורסמים, ואף משפ' היילפרין המיוחסת מוצאה ממנו. (ע"פ 'עלי זיכרון', מעדות ר' ישכר-שלמה טייכטל הי"ד, מבוססת על ארכיון הקהילה היהודית בווינה)

האדמו"ר הרב שלמה חנוך הכהן רבינוביץ הי"ד מראדומסק - נולד בשנת ה'תרמ"ב (1882) בראדומסק שבפולין. עוד בצעירותו ניכר כי הוא בעל כישרונות גדולים. אחדים מחידושיו בהלכה שחידש מימי נעוריו הודפסו בספרי שו"ת שונים. שקד על התורה הקדושה יומם ולילה. לאחר בר-המצווה הלך ללמוד בישיבת אמסטוב, שם הצטיין כעילוי. לאחר נישואיו היה סמוך על שולחן חותנו והמשיך להתעלות במעלות התורה הקדושה. שמו יצא לשם ולתפארת. חותנו נפטר צעיר ורבינו נאלץ לעסוק במסחר כשהוא מנהל בהצלחה גדולה את החנות של חותנתו האלמנה.

ב-כ' חשוון ה'תרע"א (1910) נפטר אביו. רבינו בגיל 29 שנים בלבד התמנה לאדמו"ר הרביעי לחסידות ראדומסק. הוא יסד רשת ישיבות בשם 'כתר תורה' שמנתה 36 ישיבות ברחבי פולין וגליציה ומנו כ-3,000 תלמידים. רבינו יחד עם חותנו, הגאון ר' משה דוד רבינוביץ, ניהלו את הרשת. תוך כדי הנהגתו הרוחנית המשיך לעסוק במסחר וזכה לעושר רב. את רוב כספו הקדיש להחזקת הישיבות ולתמיכה בעניים. זכה לחסידים רבים ושמעו יצא גם בגליציה. עבודת הקודש של רבינו היתה במסירות נפש ובכוחות עילאיים. מעולם לא ישב על כיסא בביהמ"ד. למרות חולשתו הגדולה עמד במשך כל זמן התפילה.

היו לרבינו מספר בתים בברלין ובתי מסחר לאריגים בלודז', בסוסנובצה ובבנדין. מעולם לא לקח 'פדיונות' אלא הוציא ופיזר הון רב מכיסו לנזקקים ולאנשים שהתרחקו מדרך ה' ומשך את ליבם חזרה לכור מחצבתם בידיעה שלרוב העניות מעבירה את האדם על דעתו. הסתיר את מעשיו. רבים פנו אליו ונושעו. פעל ישועות בקרב הארץ. נודע בתפילותיו עבור כל אדם. בשנת ה'תרע"ד (1914) שהה לצורכי רפואה בהמבורג שבגרמניה ומאחר ראדומסק היתה תחת שלטון רוסי עבר לסוסנובץ.

בפרוץ מלחמת העולם השנייה עבר ללודז'. למרות שהייתה לו אפשרות לעזוב את פולין, הוא סירב להפצרות חסידיו לברוח ואמר: **"רצוני להיות עם כל היהודים"**. בחנוכה ה'ת"ש (1939) הגיע לגטו וורשה, שם התאכסן בבית אחד מחסידי. למרות חולשתו מהסוכרת ומהתלאות, המשיך בלימודו ודחה הצעות נוספות לברוח. למרות שכל רכושו נלקח, המשיך לתמוך בנצרכים ואירח נזקקים על שולחנו. המשיך במנהגו לבקר אדמו"רים אחרים למרות הסכנות הכרוכות בכך. בשבת י"ח אב ה'תש"ב, פלוגת נאצים פרצה לביתו ורצחו ביניהם את רבינו ואת כל משפחתו הי"ד. נרצח ב-י"ח אב ה'תש"ב (1942). חי כ-60 שנים. ציונו בבית העלמין גשנא בוורשה באוהלו של האדמו"ר מנובומינסק.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' אברהם יששכר בער (האדמו"ר השני לחסידות ראדומסק). **אביו:** האדמו"ר ר' יחזקאל (האדמו"ר השלישי לחסידות ראדומסק. מח"ס 'כנסת יחזקאל'. נפטר מסוכרת). **אשתו:** בת דודו (הרה"ק ר' משה אלימלך הכהן). **בתו:** מרת רייזל הי"ד (נישאה לר' דוד משה הכהן רבינוביץ הי"ד מקרימלוב. שימש בראש רשת הישיבות). **מרבתי:** אביו, האדמו"ר ר' יחזקאל, הגאון ר' אפרים צבי איינהורן (אב"ד אמסטוב). **מתלמידי:** הגאונים ר' דוד קושיצקי, ר' הירש לייב קושיצקי, ר' יחזקאל גרובנר. **מספריו:** **ישבחי כהן** - על התורה והש"ס • **ברכת שלמה** - על התורה ועניינים בש"ס.

מפאת חולשתו ומחלתו רבינו נאלץ לשהות פעמים רבות בברלין בגרמניה. באחת הפעמים בה שהה שם, חסידו המובהק ר' הירש לייב קושיצקי ז"ל הסתלק לבית-עולמו. חסיד זה גר בברלין אחר נישואיו, פעם אחת כאשר הרופא הוציא שן מפיו, דם רב נזל ממנו רח"ל ולא יכלו לעצור את הדם עד שלבסוף הוא נפטר רח"ל. רבינו היה אז בברלין והלך לנחם את האבלים. רבינו נכנס אל האלמנה ואמר לה: "ה' יתברך הוא אבי יתומים, אבל אני אטפל בהם". האלמנה בכתה ואמרה: "יש לי בת, ורייזל שמה אשר לפתע קיבלה שיתוק ואף לדבר היא לא יכולה כלל, יתפלל נא רבינו עבורה כי תבריא במהרה".

לאחר מספר ימים כאשר רבינו היה בבית החולים הוא התעניין במצב החולה. מקורביו סיפרו לו שאין שינוי. רבינו שאל: "מה דעתם של הרופאים המטפלים בה?". הם השיבו כי הרופאים אמרו נואש לחייה והוסיפו כי "אפילו אם יקרה נס- היא לא תהיה כבר במצב נורמלי". רבינו אמר: "אל דאגה, היא תבריא. יתר על כן, היא תהיה אם בריאה לילדים כאחד האדם". משהורע מצבה, ר' יחזקאל קושיצקי (בן ר' הירש לייב) נכנס לחדרו ואמר לרבינו, שקיבל שיחת טלפון מבית-הרפואה והרופאים לא נותנים כל תקווה ועל הרבי לעזור, כפי שאמר.

הרבי אמר: "אין ברירה. צריך לקרוא לסופר סת"ם שיכתוב קמיע. את הקמיע יקשרו בחוט ואותו יתלו ברגל החולה. ברם, שני תנאים קודם למעשה חייבים להיות: האחד, אסור לה להוריד את הקמיע מהרגל בשום פנים ואופן. השני, שלא יודע דבר לאיש מעניין זה, שכן בזה אני נותן לחולה מהחיים שלי. אם יספרו לאיש זה כמו שמשחקים בחיים שלי". הקמיע נכתב ונקשר לרגל החולה. לאחר מספר ימים למרבה הפלא החולה הבריאה לגמרי. כאשר גדלה, רבינו השתדל בעצמו לשדך אותה. היא נישאה לר' אברהם יעקב רבינוביץ מקשאנוב, עילוי עצום ות"ח מופלג, בנו של ר' לייזר ממשפחת רבינו זצ"ל (ר' לייזר רבינוביץ היה מנכדי בעל ה'חסד לאברהם' זיע"א). בשעת השידוך רבינו התבטא בפניו ואמר: "הרופאים חשבו לבטל שידוך זה. אבל רופא כל בשר הוא יושב ומזווג זיווגים". כפי שאמר רבינו נולדו להם ילדים בריאים ושלמים.

האדמו"ר הרב שמעון שלום קאליש מאמשינוב זצ"ל – נולד באמשינוב ב-י"א תמוז ה'תרמ"ג (1883). משחר ילדותו היו ניכרים בו גיוני מלכות, והתנהגותו האצילית, קדושתו ופרישותו הפליאו את רואיו ומכיריו וכל רגעיו היו קדושים לתורה ולתפילה. בית אביו המה מרוב מבקרים, הסתובב רבינו שהיה באותה תקופה ילד צעיר, טיפות נוחם טיפטף לאותם היהודים מרי הנפש ושבורי לב שבאו להיושע בישועה ורחמים וכן דאגתו הראשונה הייתה להאכיל ולהשקות ולדאוג למקום שינה לבאים. בשנת ה'תרע"ח (1917), לאחר פטירת אביו, חלק מחסידי אביו קיבלוהו כאדמו"ר. בגלל מצבו הבריאותי בחר את מקום הקיט אוטבוצק הסמוכה לווארשא, שם הקים בית מדרש והמוני חסידים נהרו לאוטבוצק, להסתופף בצל קדשו בשבתות ובמועדים.

דברי תורתו נאמרו בהתלהבות הנפש, ומכל דיבור ודיבור נבעו אהבת השם ואהבת ישראל. מסירות נפשו למען הזולת הייתה עצומה. תשובותיו הקולעות הצטיינו בבהירות ובפקחות וחריפות. בשנת ה'תרצ"ג (1933) ביקר בארץ ושהה בה למעלה משנה. לאחר מכן שב לפולין (עם מגמה לחזור ולהתיישב בארץ) אולם בינתיים פרצה מלחמת העולם השנייה, והוא נאלץ להימלט מפני הגרמנים מוורשא לוויילנה, לקובא עד ליפן ושנחאי. בדרך בריחתו, זכה רבינו לסייעתא דשמיא מיוחדת, ובכל מקום ששהה בנדודיו, עלה בידו לברוח בטרם הגיעו אליו הגרמנים.

בשנחאי יצא שמעו הטוב והלך לפניו בקרב כל הפליטים והתושבים. מפורסם לאיש מופת. כאשר התגורר באזור הצרפתי של העיר, הופץ המקום כולו על ידי הטייסים האמריקאים וכל הבניינים נחרבו כליל, מלבד הבניין בו התגורר. הידיעה התפשטה ויהודים שהצליחו לצאת מהגיטו וכן גויים מקומיים שאימת ההפצצות נפלה עליהם, רצו למצוא מחסה בבית רבינו כל פעם שנשמעה האזעקה המתריעה על הפצצה. במשך הזמן, נעשה רבינו מנהיגם של כל הגולים. בשנת ה'תש"ו (1947) היגר לארה"ב ופתח בית-מדרש בוויילאמסבורג ובהמשך בבורו-פארק. נפטר ב-י"ט אב ה'תשי"ד (1954) לאחר מחלה פתאומית בניו יורק. את גופו הקדוש העלו לארץ, ונטמן בטבריה בבית החיים הישן, בנו ר' ירחמיאל יהודה מאיר מונה לממלא מקומו כאדמו"ר.

סבא (מצד האב): הרה"ק ר' יעקב דוד מאמשינוב. **סבא (מצד האם):** ר' שמואל משה אלברשטיין מביאלה. **אביו:** האדמו"ר ר' מנחם. **אימו:** מרת אסתר גולדה. **אשתו:** מרת פייגא ברכה (בת דודו, ר' ישעיה קאליש מפשיסחא). **מרביתיו:** אביו, ר' מנחם, דודו, ר' ישעיה מפשיסחא (השתלם ממנו בתורה ובחסידות). **בנו:** האדמו"ר ר' ירחמיאל יהודה מאיר. **מספריו:** **יאמרי רצון • משמיע שלום** – על ימים הנוראים, חג הסוכות, גלות וגאולת מצרים והגאולה העתידית.

ניסים רבים ליוו את גלותו של רבינו ועל אחד מהם סיפרה כלתו, אשת בנו האדמו"ר רבי ירחמיאל יהודה מאיר מאמשינוב זי"ע, שהיה עימו לכל אורך הדרך. פעם אירע שעל שולחנו בחדרו שבשנחאי, היו **מסמכים אסורים, שעסקו בענייני העברת כספים לתלמידי הישיבות הפליטים, אילו חלילה היו נתפסים המסמכים הללו, היו גוררים אחריהם עונש חמור מאוד**. והנה, נכנסו שוטרים לביתו של רבינו, הביטו לכל פינה והתבוננו על השולחן, והתקיים בהם מאמר הכתוב: **"עֵינֵי לֶקֶח וְלֹא יִרְאוּ"** (תהילים קטו, ה), והם יצאו כלעומת שבאו...

יפר הרב ר' אברהם זאב טרגר שסיפר לו האדמו"ר מאמשינוב כשהוא עצמו הגיע לאמריקה, שהוא מעשה של לפני יותר מעשרות שנים, הייתה אז **כל פרנסתם של הרבנים כלי הקודש והאדמו"רים, מקופת בית-הכנסת, דהיינו מהנדבות, שנדבו ונתנו בביהכ"נ**. אמר לו הרבי זצ"ל, שהוא שם לב, שאדם מקבל עליה ועולה לתורה, בממוצע, אחת לחודשיים או לשלושה חודשים, והנה הוא עומד ליד התורה, ומתחיל לחשב כמה הוא יתן, סכום כזה או כזה, אולי סכום פלוני אינו מספיק, אולם סכום אחר, הרי זה יותר מדאי קשה עבורו, אולי בכל זאת יתן סכום כזה, הרי לא מתאים לו שהשני יתן סכום גדול ממנו.

בינתיים כבר קראו בתורה והסתיימה העליה. אמר לו הרבי, אדם כבר זכה לעלות לתורה מברך ברכה לפניו וברכה לאחריה, **ומחשבות ראשו, כשהוא עומד ליד הס"ת, הן כמה לתת או לא לתת**, מדוע שהוא לא יביט בתורה פנימה, שידע מה שקוראים. הרי הרגע הוא בירך עליה ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו, אם כן שיזכה לראות את זה. משום כך, **למרות הנזק הממוני הכרוך בזה, ביטל שם הרבי את התשלומים בעליות לתורה, כי הפסד ממוני לא תפס אצלו מקום, כשעל הפרק עמדה שאלת עלייתם הרוחנית של המסתופפים בצילו**.

יפר הרה"ח ר' יהודה מנחם בויס: עברו מספר שנים לאחר נישואי ועדיין לא נושעתי בזרע של קיימא, נסעתי לאמריקה ביחד עם זוגתי אל הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב זצ"ל, כדי להתברך מפיו. חותני הרה"ח ר' בעריל לודמיר ע"ה אמר לבתו, זוגתי, שתבקש מהרה"ק בחזקה. והנה כשנכנסנו לחדרו של הרה"ק, עמדתי אצל הרה"ק וזוגתי יושבה מרחוק, הגשתי את הקוויטל, והתחיל הרה"ק לדבר עימי במילי דעלמא, אמרה זוגתי להרה"ק שרוצה להיושע, אבל הרבי המשיך לדבר אלי במילי דעלמא, וזוגתי חזרה עוד הפעם על בקשתה, וכן היה כמה פעמים, אבל הרה"ק לא פנה לדבריה, רק המשיך לדבר במילי דעלמא. גם שאל אותה איזה מילי דעלמא. כך עבר זמן מה, עד שפתאום לקח את כובעו שהיה מונח על השולחן והניחו על ראשו, והזדעזע ואפשר עמד ממקומו, איני זוכר והתחיל לברך ולברך (רבינו הרגיש שאותו הזמן הוא עת רצון). **חזרנו תיכף לארץ ישראל, וכעבור עשרה חודשים נולד לנו בן זכר**.

הרב אלכסנדר סנדר אייכנשטיין זצ"ל - נולד בשנת ה'תק"ל (1769) בכפר סאפרין שבגליציה. עוד בילדותו נודע בשקדנותו ובהיותו כבן שבע שנים כבר היה שגור על פיו בבא-קמא, בבא-מציא ובבא בתרא, עם כל השיטות עד הש"ע ומפרשיו. רוב ימיו סבל מחסור בפרנסת ביתו. קיבל את כל הניסיונות בשמחה. ענוותן. שפל בעיניו ונבזה וסבלן לסבול כל חירופין. **בצעירותו למד אצל האדמו"ר הצדיק הרב יעקב יצחק הורביץ (ה'חזזה מלובלין' זע"א), שהעיד עליו כי הוא מל"ו צדיקים שבדור.** לאחר נישואיו התמנה לאב"ד בזידיטשוב, ולאחר מכן עבר לעיר ז'וראבנו. בשנת ה'תקע"ב (1812) ייסד את חסידות קומרנא ושימש כאדמו"ר הראשון שלה. גאון עצום חריף בנגלה ובקי בחכמת הנסתר. נפטר ב-כ"א אב ה'תקע"ח (1818). חי כ-49 שנים. ציונו באוהל שהונגריה. בנו, ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספרין מילא את מקומו כאדמו"ר השני מקומרנא.

אביו: ר' יצחק אייזיק הראשון (ראש שושלת זידיטשוב קאמארנא. מצאצאי ר' יום-טוב ליפמאן הלוי הלר בעל 'תוספות יוט' מקאקא). **אמו:** מרת הינדא (בת ר' צבי). **אחי:** הרה"ק ר' צבי הירש מזיטשוב (בעל 'עטרת צבי'), הרה"ק ר' משה מסאמבור (בעל 'תפילה למשה'), הרה"ק ר' ישכר בעריש מזידיטשוב והרה"ק ר' ליפא מסמבאר. **אשתו:** מרת חנה (בת ר' יעקב קופל ומאטיל ליקובר). **מרביתו:** הרה"ק ר' יעקב יצחק הורביץ (ה'חזזה מלובלין'). **מתלמידיו:** הרה"ק ר' יהודה צבי מראזלא. **בניו:** הגאונים ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספרין (האדמו"ר מקומרנא בעל 'היכל ברכה'), ר' קאפל מוורצקי. **חתניו:** הגאונים ר' יוסף רוטנבורג (אב"ד קאזיוו), ר' אשר ספרין. **מספריו:** **זיכרון דברים** - על התורה ושו"ת על השו"ע.

יפר בנו ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספרין על אביו בספרו 'נתיב מצוותיך' כי אביו רבינו למד רוב היום מעוטף ומוכתר בטלית ותפילין, ונפשו הייתה שבעה ופניו היו מלהטות מאור התורה, עד שמרוב אהבת התורה ומתיקותה שכח הרבה פעמים לאכול, ופעם אחת בעומק לימודו בענייני מקוואות ראשונים ואחרונים עם בית יוסף והשו"ע אירע כי לא אכל ממוצאי שבת קודש עד יום חמישי בשבת, וביום חמישי נכנס אליו תלמידו הרה"ק ר' יהודה צבי מראזלא ז"ע ושאלו: "מדוע רבינו לא אכל ממוצאי שבת עד ליום חמישי?". וענה לו רבינו: "בני חביבי, תאמין לי כי לא התכוונתי כלל להתענות, אלא מרוב אור התורה שבעה נפשי ולא הרגשתי ולא ידעתי כלל אם אכלתי או לא, ואילו הרגשתי שלא אכלתי לא הייתי עושה זאת".

לרבינו היו כמה שונאים שרדפו אותו, באחד הימים התכנסו שונאיו כיצד להזיק לרבינו והעלו רעיון לחפש נערה ענייה ולהציע לה כסף שתבוא בפניו ב"ד להעיד נגדו על עבירה חמורה שעבר. כאשר שמעה המשרתת, ששרתה בבית את דבריהם, נחרדה מאוד, והחליטה להתייצב בפניהם ולהציע עצמה שהיא זו שתלך להעיד נגדו, אבל התנתה, שישלמו לה מראש שלוש מאות רייניש (מטבע מקומי) עבור זה, הם ניסו לעמוד על המקח, אבל כשראו שהיא מתעקשת, חשבו, הרי יש לפנינו נערה מן המוכן, ומה לנו לחפש בחוץ ולא נדע אם נמצא עוד כזאת, ולכן הסכימו לתת לה את הסכום, ושהיא תלך לבי"ד לתבוע אותו לדין.

ביה"ד שלח הזמנה לרבינו. כאשר התייצב בפניו ב"ד, פתחה הנערה את פיה והתחילה לספר כביכול על העבירה החמורה של הרה"ק, וכשסיימה את הסיפור אמרה לבי"ד: **"אם אינכם מאמינים לי, הנה לפניכם שלוש מאות רייניש, ששילמו לי, כדי שאספר לפניכם את זה"**, ובזה התגלה קלונם של רודפיו. כשנשאלה הנערה, מה ראתה לעשות כדבר הזה, ענתה, שכאשר שמעה את דברי השונאים, הבינה, שיתכן וימצאו נערה מסכנה שתתפתה לעשות את המעשה, והרי אין לבי"ד רק מה שענינו רואות, וחששה שמא לא יצליחו הבי"ד לחשוף את האמת, לכן החליטה היא לקחת על עצמה את המשימה ולחשוף את מחשבתם הרעה.

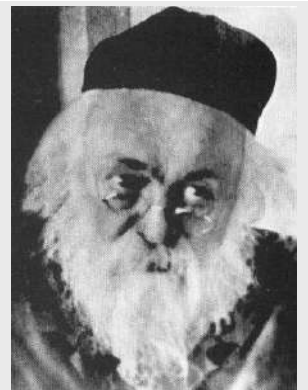
רבינו התרגש מאוד ממעשה זה, ושאל אותה, מה היא מבקשת בתמורה לחסד שעשתה איתו. הנערה ענתה שהיא יתומה ואין לה צורך בכלום, כי היא עובדת בבית אדונה, המספק לה כל צרכה. אמר לה: **"מורי ורבי הצדיק מלובלין מסר לי שתי נשמות ונשארה בידי נשמה אחת. אותה אני מוסר לך, שיוולד לך בן שיאיר את העולם"**. היא הייתה אמו של הרה"ק מליסקא (הרה"ק ר' צבי הירש פרידמן - י"ד אב תרל"ד), ולכן גם החזיקו עצמם הרה"ק מקאמארנא והרה"ק מליסקא לאחים ברוחניות, וידידות גדולה שררה ביניהם.

בחודשים האחרונים לחייו נסע לאוהל כיוון שידע ששם יפטר מן העולם, ואכן נסתלק ב-כ"א אב שנת ה'תרע"ח, ולפני פטירתו מסר לחברה קדישא מכתב סגור ואמר להם שביום כ"ח תמוז ה'תר"א (23 שנים לאחר מכן!) יפתחו אותו, וכאשר פתחו את זה, ראו שהיה כתוב שם, **שמי שיפטר מהעולם ביום זה, שיקברו אותו לידו. ובאותו יום התבקש לבית-עולמו הגאון רבי משה טייטלבוים (הראשון, בעל ה'ישמח משה'), ובנו אוהל מעל שניהם.**

יפר הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא (בעל 'מנחת אלעזר' ממונקאטש ז"ע): בשעת הלווייה סמוך לקבורה, הגיע שליח ובידו מכתב דחוף למסור לידי רבינו ובו היה כתוב שבנו ר' יצחק אייזיק נפל למשכב, וצריך לרחמי שמים מרובים. אולם בעת שהגיע השליח, כבר רבינו לא היה בין החיים, ועל כן מסר השליח את המכתב לר' משה טייטלבוים (בעל ה'ישמח משה'), ששימש אז ברבנות באוהל, וקרא את המכתב ה'ישמח משה' סמוך למטתו בקול רב בבכי ודמעות, וביקשו לעורר רחמים ולפעול רפואה שלימה לבנו. **"נענע רבינו ראשו ב' פעמים כמסכים"**. בראות זאת ר' משה, הבין שהיה עת רצון, והתחיל לצעוק בהתעוררות רחמים בעד כלל ישראל, "הלא גם אנו בניו למקום, וגם אנו צריכים רחמים גדולים". אבל שוב לא קם ולא זע הנפטר.

אחר פטירת רבינו התגלה הרה"ק ר' יעקב יצחק הורביץ (ה'חזזה מלובלין' שנסתלק ג' שנים לפניו בשנת ה'תקע"ה) בחלום הלילה אל אחיו ר' צבי הירש מזידיטשוב (בעל 'עטרת צבי'), ואמר לו על אחיו (רבינו) כי היה מל"ו צדיקים שבדור, ונשמתו יצאה באותו יחוד, שיצאה בו נשמתן של עשרת הרוגי מלכות.

הגאון רבי חיים הלוי סולביצ'יק זצ"ל: נולד בוולוז'ין (בלארוס) בשנת ה'תרי"ג (1853). מכונה 'רב חיים מבריסק'. אבי שיטת בריסק בלימוד התורני. ראש ישיבת וולוז'ין. לאחר שאביו נפטר עבר לסלוצק. חזר לוולוז'ין בשנת ה'תרל"ג (1873). בגיל 27 היה ראש ישיבה כמשנה לגאון ר' נפתלי צבי יהודה ברלין (הנציב מוולוז'ין). בשנת ה'תרנ"ב (1892), עם סגירת הישיבה נעשה לרב העיר בריסק. שיטתו הייתה התמקדות המעמיקה בסוגיות והעדפתה על רכישת ידע ושליטה רחבים בתלמוד. ענוותן. הקפיד מאד בכבודם של אחרים.

למרות שהיה מעשן, נמנע מלפלוט את העשן כאשר שהה בנוכחות בני אדם, והיה בולע את העשן אל קרבו למרות הסכנה שבדבר. כאשר נשברי לב ואלמנות עמדו על הפרק, היה מעדיף אותם על פני אחרים. בעל חסד מופלג. בתחילת כהונתו, מסרו לידיו את משכורתו מידי הקהילה, אך הוא חילק מיד את הכסף לעניים, עד שנאלצו למסור את משכורתו לידי הרבנית. בגדיו היו בפשטות מופלאה. נפטר ב-כ"א באב ה'תרע"ח (1918). חי כ-65 שנים. ציונו בוורשה.

אביו: ר' יוסף דב (יושה בער- בעל 'בית הלוי'). **אשתו:** בת ר' רפאל שפירא (נכדת הנצי"ב- התחתן בהיותו כבן 20). **ילדיו:** ר' משה (מראשי ישיבה יוניברסיטי), ר' ישראל גרשון, ר' יצחק זאב (הגרי"ז- ממשיך שושלת בית בריסק). **מתלמידיו:** בנו, ר' יצחק זאב. בנו, ר' משה. ר' ברוך בער לייבוויץ (ראש ישיבת קמניץ), נכדו, ר' יוסף דב מבוסטון. ר' שמעון יהודה שקופ (מח"ס שערי יושר). ר' אלחנן בונם ווסרמן הי"ד (מח"ס קובץ שיעורים). ר' יחזקאל אברמסקי. ר' איסר זלמן מלצר מסלוצק (מח"ס אבן האזל על הרמב"ם). **מספריו:** יחידושי רבנו חיים הלוי- על הרמב"ם. **יחידושי הגר"ח-** (יצאו לאחר פטירתו) על הש"ס, על בבא-קמא ובבא-מציעא.

○ יפר ר' אהרון סולביצ'יק שליט"א על הווצרותה של השושלת הנפלאה של ת"ח שעליה נמנו בין השאר ה'בית הלוי', הגאון ר' חיים מבריסק וצאצאיהם. בזמן חייו של הגאון ר' חיים מוולוז'ין זצ"ל חי יהודי בשם ר' משה סולביצ'יק, הלה עסק בסחר בעצים והיה בעל יערות והיה ידוע בעשירותו המופלגת ובידו הנדיבה לעזור ולסייע לכל דל ולכל נצרך. ויהי היום ועושרו הלך לפתע לטמיון והדבר היה לפלא גדול.

בפקודת ר' חיים מוולוז'ין הושיבו ב"ד מיוחד ע"מ לבדוק את כל עסקיו במגמה למצוא את העילה לנפילתו הפתאומית. לאחר בירורים מדוקדקים הגיעו הדיינים לכלל מסקנה שלא היה שום דופי בניהול העניינים. הסברה היחידה, שהעלו בדבר סיבת הירידה מנכסיו של ר' משה, היתה מה שעבר על דברי חכמים **"המבזבז אל יבזבז יותר מחומש"**. בזה שחילק מכספו ביד נדיבה לכל פושט יד ולכל נזקק ונצרך. ר' חיים זצ"ל דחה את המסקנה הזו באומרו כי לא יתכן שעל דבר זה נענש בעונש החמור הזה.

ר' משה עצמו, הואיל ונשאר פנוי מעסקיו, פנה לעבר בית המדרש והחל ללמוד במרץ רב ובעיון גדול. **חיש מהר התגלה כבעל כשרון ועשה חיל בלימודו. עלה ונתעלה, עד שנחשב בין טובי הלומדים. גם את בניו הוליך עמו לבית המדרש, עד שיצא שמעם כגדולים בתורה.** כעבור כמה שנים אמר ר' חיים מוולוז'ין: **"עכשיו אני מבין את פשר נפילתו הכלכלית של ר' משה. כפי הנראה רצו לתת לו מהשמיים שושלת מפוארת של ת"ח, כשכר גדול על הצדקה שפיזר. אלא שמבית עשירים לא ייתכן, שתצא שושלת כזו. לפיכך נטלו ממנו את העשירות כדי שילמד תורה מתוך הדחק, ועתה יכולים לזכות אותו בדורות של תלמידי חכמים מופלגים"**.

הגאון ר' חיים היה רבה של בריסק, אבל מימיו לא חתם את עצמו בשם "אב בית דין דקהילת בריסק". ברוב ענוותנותו הטהורה סלדה נפשו מתארים, ואפילו בתוארו האמיתי כאב"ד בריסק לא רצה לחתום. פעם אחת בלבד השתמש ר' חיים בתוארו כרבה של בריסק: הדבר היה כשהודיעוהו שאלמנה אחת, הגרה בירכתי העיר צריכה סיוע ועידוד. כששמע זאת, הזדרז ללכת לבקר אצלה. מלווהו כפי הנראה היה צעיר יותר וזריז יותר. **ביקשו ר' חיים שיקדימו אצל האלמנה ויאמרו לה: 'הרב מבריסק מגיע לכאן'. כאן השתמש ר' חיים בתוארו לשמח ולהרנין לב אלמנה: הרב מבריסק מגיע לכאן...**

בספר 'מרבצי תורה ומוסר' מסופר על רבינו, שבעת השריפה הגדולה בבריסק בשנת ה'תרנ"ה, נשרפו בתיהם של רבים מיהודי העיר. רבינו יומם ולילה השקיע את כל כוחותיו באיסוף כספים לשיקום בתיהם ובעידוד נפשי למשפחות שנותרו ללא קורת גג. באותם ימים שלאחר השריפה, לא ישן בביתו, אלא הלך למסדרון המשופע של ביה"כ וישן על הרצפה. כל הפצרותיהם ובקשותיהם של בני ביתו, שינוח בבית על מיטתו לא הועילו. תשובתו הייתה: **"כיצד אני יכול לשכב על המיטה, בשעה שכ"כ הרבה יהודים נותרו ללא קורת גג לראשם, ואינם יכולים לישון על מיטתם?", כך ביטא את ההשתתפות בצער הזולת בצורה המוחשית ביותר, כיאה למנהיג ומורה דרך בדמותו.**

פעם אחת פגש רבינו באחד מתלמידיו שפרק עול תורה. כאשר נתקל התלמיד בדמות רבינו ובעניו החדות שנעצו בו מבט נוקב וכואב, מיהר להצטדק ולנמק, מדוע החליט להפנות עורף לדרך התורה. **"שאלות באמונה הציקו לי".** הוא אף הציע כי יציג בפניו את שאלותיו באמונה, כדי לשמוע, אם יש תשובה. **"לכל שאלה יש תשובה"**, ענה הרב, **"אלא שאין בכוונתי להשחית את זמני על כך, שכן שאלותיך אינן שאלות אלא תירוצים, שנועדו להשקית את מצפונך ולהצדיק את נטייתך ללכת אחר תאוותיך. יצרך הרע ורצונך לעשות ככל העולה על רוחך. הם שגרמו לך לפרוק עול תורה ומצוות. אותן 'שאלות באמונה', לא נועדו אלא לתת מסווה אידיאולוגי מכובד לרדיפה אחר היצרים, ולפיכך, לא שאלות הן שאלותיך- אלא תירוצים"**. (אור דניאל)

חכמי בריסק ובעלי תריסין שבה, נהרו לביתו של הגאון רבי חיים הלוי סולביצ'יק זצ"ל, כדי לזכות לשמוע את שיעורו של רבם הנערץ. כל מי שיד לו בעסק התורה הזדרז למקום זה להתבשם מחידושיה. אף הגאון רבי ישעיה זאב וינוגרד, ר"מ בישיבת 'תורת חיים' בירושלים, שנקלע לבריסק בדרכו לגיוס תרומות לטובת ישיבתו, הצטופף בינותם ונדחק אל השורה האחרונה כדי להאזין לשיעור. רבי חיים הרצה את שיעורו בחריפות, ובו חידש חידוש נפלא, אשר היה יסוד כל השיעור. הכל האזינו בדומיה ובחרדת קודש לדבריו. לפתע, החל רבי ישעיה להרגיש שלא בנוח. זה עתה עסק בלימודו במסכת חולין בפרק העור והרוטב, כמנהגו מימים ימימה- ללמוד שמונה דפים לפי סדר הש"ס בכל יום לאחר התפלה, ושם מבוארת סתירה מוחצת ליסודו של רבי חיים.

תחילה לא הרהיב עוז להפר את הלימוד מתוך יראה, אולם בהמשך לא עמד עוד בלשונו וקרא בקול ענות חלושה: "כמדומה שבפרק העור והרוטב". מיד היסו אותו החכמים לבל יפריע למהלך השיעור. אך אוזניו הרגישות של רבי חיים כבר קלטו דבר מה. "אימרו מה שרציתם לומר!" - דרש רבי חיים. נענה רבי ישעיה: "כמדומה שבפרק העור והרוטב כתוב אחרת". הרעים רבי חיים בקולו ואמר: "לא רק כמדומה, אלא שבעור והרוטב כתוב מפורש הפוך ממה שאמרת!" והפסיק באמירת השיעור. (פניני רבינו הגרי"ז)

בנו, ר' יצחק זאב תיאר את אביו: "אבי הגאון ר' חיים מבריסק היה 'איש-חסד' פשוטו כמשמעו!!! מעולם לא ננעלה דלת ביתנו. לא ביום ולא בלילה, ולא רק אנשים במצוקה הגיעו לאבא, אלא אף אדם משועמם היה עולה ומכין שתי כוסות תה ונכנס לחדרו של אבא שקיבלו תמיד בסבר פנים יפות כאילו הוא המתין לו, זוכר אני כילד שהייתה אלמנה בשכונתנו שפונתה מביתה מחמת שלא שילמה שכר דירה, ואך טבעי היה הדבר, שעלתה להתנחל עם ששת ילדיה בבית אבא שקיבלם ואירחם במשך חודשים ארוכים. כאשר במקרים אחדים היו נשים, אשר הביאו את התינוק ונטשוהו בביתנו. אבא שילם למינקת וגידל ילדים אלו כבניו ממש, ואף דאג לשדכם וחיתן אותם מכספו האישי!!! הוא אשר אמרתי: 'אבא היה 'איש-חסד' גדול מאוד-מאד, יתירה מזאת: זכורני, שפעם שאלו את אבא, לשם מה יש דלת בכניסה? הרי היא אינה חדלה מלסוב על צירה מריבוי הנכנסים והיוצאים?!! ואבא ענה: 'רוצה אני לצאת ידי חובת מזוזה אף לשיטת הרמב"ם, שפסק שרק פתח, שיש בו דלת חייב במזוזה'. כשהלה אחוז התפעלות מדברי הרבי.

הוסיף בנו וסיפר: "זכורני, אף שפעם אחת הגיע אדם לביתנו ולקח ספר מהארון, בלי לשאול ושלא על מנת לשאול. בכל יום נטל ספרים בזה אחר זה, ואבא רואה ושותק ואומר לנו: 'תעלימו עין! כנראה שמצבו דחוק ונאלץ הוא למזומנים. אנא מכם אל תמנעוהו!!!' וכך רוקן הלה את כל הספריה שעמדה ריקה במשך כמה ימים. והנה ביום בהיר הופיע ה-'מריקן' שוב ולקח אף את הספריה כשאבא מצוונו שלא לומר דבר! וכשיצא הלה מביתנו נשא אבא עיניו לשמיים ואמר: 'ריבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך, שאני נותן לו את הספרים ואת הספריה במתנה גמורה ומכל הלב, אנא תשמרהו מכל רע ותן לו פרנסה בריווח!!!'

פעם שמע רבינו על קרובת משפחתו, שנפטרה והלכה לבית-עולמה והשאירה בצוואתה את הירושה לר' חיים. כל הירושה כללה כמה מצעי מיטה. נסע ר' חיים לקחת את הירושה. בדרכו חזרה לביתו, ניגשה אליו אשה עניה, כשהיא ממררת בבכי על מר גורלה, שאין לה מה לאכול ואין לה לתת לבני-ביתה אפילו לחם צר ומים לחץ. ר' חיים אמר לה: "הנה המצעים המונחים כאן, אתן לך אותם, תמכרי אותם, ויהיה לך לפרנס אותך ואת ילדייך". ואכן האשה לקחה את המצעים ועשתה כדבריו. כאשר הגיע לביתו, שאלה אותו הרבנית: "היכן המצעים?", השיב לה, כי הם אבדו בדרך חזרה לביתו. נאנחה הרבנית ואמרה מתוך צער: "חבל, לפחות אם היית מוסר אותם לעני". ר' חיים השיב לה מיד: "תנוח דעתך, אכן כך עשיתי".

הגאון רבי אהרן רוקח מבעלז זצ"ל - נולד להוריו בשנת ה'תר"מ (1880) לאחר שיותר מ-12 שנים לא זכו לפרי בטן לאחר שאמו הגישה פתקא אל חמיה מהר"י וביקשה ממנו שיתפלל עבורם. על כך ענה לה כי בעלה רוצה נשמה שלא הייתה בעולם כבר חמש מאות שנה. האדמו"ר הרביעי לחסידות בעלזא. בגיל ארבע התייתם מאמו וגדל בבית סבו (אדמו"ר רבי יהושע).

עוד בנעוריו היה ספון באהלה של תורה נודע כעילוי. עלה על כס אביו לאחר פטירתו. האדמו"ר הרביעי של חסידות בעלז. איבד את כל משפחתו בשואה. שהה כפליט בפרמישלין. בשנת ה'תש"ג (1943) הוברחו מגטו בוכניה (פולין) להונגריה יחד עם אחיו, האדמו"ר ר' מרדכי על ידי קצין הונגרי לשעבר תמורת ממון רב. בשנת ה'תש"ד (1944) הוברח שוב עם אחיו לארץ ישראל לאחר שנודע להם שהגסטאפו עוקב אחריהם ודורש מממשלת הונגריה את הסגרתם. שם התיישב בתל-אביב. הקים מחדר את חסידות בעלזא בארץ ישראל. תחילה בתל-אביב ולאחר מכן בירושלים, בני-ברק וחיפה.

דן לכף זכות כל אדם. ענוותן מופלא. מיעט באכילה. לא היה מסוגל לשמוע רע על שום יהודי, ואפילו ברמז. הרבה בסיגופים ותעניות. **בעל רוח-הקודש.** גאון. יראתו מהקב"ה הייתה מופלאה. הצדיק ידע ואף רמז מתי יפטר. נפטר ב-כ"א מנחם אב. ציונו בהר המנוחות בירושלים ה'תשי"ז (1957). בהלווייתו ליוו אותו עשרות אלפים. חי כ-77 שנים. בן אחיו, ר' ישכר דב רוקח המשיך את דרכו.

אביו: אדמו"ר ישכר דב רוקח מבעלז. **אמו:** הרבנית בתיה רוחמה (נכדת הרב אהרן טברסקי מצ'רנוביל). **סבא:** אדמו"ר רבי יהושע (מצד אביו). **נשותיו:** הרבנית מלכה (בת דודו, ר' שמואל מסקאהל-נישא בשנת ה'תרנ"ח), הרבנית חנה (בתו של הרב יחיאל חיים לאבין ממאקווא ואלמנת האדמו"ר יוסף מאיר פולק מבערגסאז אשר נרצח בשואה-נישא בשנת ה'תש"ט). **מרביותיו:** הגה"ח ר' ישראל ראווער. **ילדיו מזיווג ראשון:** אברהם יושע העשיל (נפטר בצעירותו), אלעזר מנחם נחום (נפטר בצעירותו), ר' ישראל (חתן ר' אליהו חיים מסקאהל), ר' משה (חתן רבי פנחס שלום מוולברום), איידעלע (מזיווג ראשון-אשת ר' משולם ישעיה זושא טברסקי בן ר' פנחס מאוסטילא), מירל (בזיווג ראשון אשת ר' יודא ווגשל מלבוב, בזיווג שני אשת רבי משה אליקים בריעה ז"ק), רבקה מרים (אשת ר' שמואל פרנקל בן רבי אברהם יהושע העשיל מהיבנוב), שרה ברכה (אשת ר' ישראל רזנפלד בן רבי נפתלי שמואל צבי מקמינקא). **מתלמידיו:** אחיינו, ר' ישכר דב רוקח, ר' מרדכי מבילגוריא, ר' יהושע מנחם אהרנברג (מ"ס דבר יהושע ואב"ד בתל אביב), ר' צבי הירש רוזנבוים (האדמו"ר מקרטשניף - ירושלים), ר' אברהם חיים ראטה (האדמו"ר משומרי אמונים), ר' חי יצחק טברסקי (האדמו"ר מרחמסטריווקא-ארה"ב), ר' משה נתן נטע לעמברגר ממאקווא, ר' יוחנן סופר (האדמו"ר מערלוי). **אחיו (חורגים):** אדמו"ר רבי מרדכי מבילגוריא, ר' יהושע מיארסלוב ור' שלום מאפטא. **אחותו (חורגת):** הרבנית העניא (בעלה בזיווג ראשון: אדמו"ר רבי ברוך הגר מסרט-ויז'ניץ ובזיווג שני ר' נפתלי פרלוב מתל-אביב).

להלן סיפורו המופלא של ר' אברהם למפל ז"ל המראה בעליל, כי הרב היה בעל רוח-הקודש: בשנים שלפני המלחמה, בתקופה שלאחר נישואיו, עסק לפרנסתו במסחר ה'קססטיל', והיה קונה סחורה בזול ומוכרה ביוקר, וכך הרוויח את לחמו. ברם, לעתים עסק באופן בלתי רשמי בלא לדווח על הכנסותיו לרשויות. **עד שביום בהיר נתפס בעלמת המס, והיה צפוי למשפט קשה, הנושא בחובו גזר דין ועונש כבד מנשוא.**

באותם ימים הזדמן לידו מסחר מסודר וחוקי, אך כדרך שמי שנכווה ברותחין נזהר בפושרין - פחד לסגור את העסקה, ולכן נסע לקבל את ברכתו של רבינו. טרם היכנסו אל הקודש חשב ר' אברהם בליבו, כי לא יזכיר כלל את עניין המשפט בפני הקודש מרוב ביישנותו, אלא יזכיר אך ורק את העסקה, אשר עומדת עתה טרם חתימתה, ובמחשבתו יכוון אל אותו משפט קשה, הצפוי לו.

נכנס הלה בדחילו ורחימו והגיש למרן את הקוויטל, מרן קרא את הפתקא וברך אותו בהצלחה במסחרו. לפתע הרים הצדיק את עיניו והביט חליפות בר' אברהם ובקוויטל, אחר נענה ואמר לו: **"אם אפשר לעשות טובה למאן-דהוא, הרי שצריכים לעשותה ואפילו לנכרי"**. באותם רגעים הלה לא הבין את פשר הדברים, אך בתוך זמן לא רב כבר הובהרו הדברים...

באחת התחנות בעת שהמתין לרכבת, הבחין באשה, מבוהלת כהוגן-כמחפשת אחר דבר מה. מיד נזכר בדברי הרב, וניגש אליה ושאלה, אם היא צריכה לעזרה כל-שהיא. השיבה האשה, כי לא יוכל לעזור לה במאומה. "בכל אופן", ניסה לעודדה. סיפרה האשה, כי אבד תיקה האישי, ובו כל מסמכיה וכספה. שאל אותה, באיזה סכום מדובר. ענתה האשה: "סכום של עשרים וחמש ראניש".

על אתר הושיט לה את כל הסכום. לשאלתה, מתי והיכן תחזיר לו את מעותיו, השיב, כי הוא נותן לה זאת במתנה גמורה. התרגשה האשה מטוב ליבו, ובתמורה הוציאה מכיסה כרטיס ביקור ובו מקום עבודתה והושיטה לו. "הבחנתי, כי האשה משמשת כשופטת בעיר הגדולה למברג, אך לא ייחסתי לכך כל חשיבות באותו רגע, ותחבתי את הכרטיס בכיסי".

"כעבור זמן קצר הגיעה לביתי הזמנה מבית המשפט, ובו נאמר כי עליי להופיע ביום פלוני ובשעה פלונית בבית המשפט אשר במחוז 'למברג'. בטוח הייתי בישועתי ברכתו של הצדיק, אולם תהיתי, כיצד יפול הדבר. ביום המיועד נסעתי בלב בטוח אל בית המשפט, ומיד בהיכנסי לאולם הבחנתי באותה שופטת, שעזרתי לה בתחנת הרכבת, יושבת בהרכב השופטים".

"כבר בתחילת הדיון בענייני, עוד בטרם הספיקו לפסוק את דיני, עמדה על רגלה וטענה בעוז: 'לא ייתכן לחייב אותו ולהאשימו בדברים אלו, שהרי הוא סייע לי לפני משורת הדין, ובוודאי לא יעבור על החוק!'. וכך העידה על יושרי ונאמנותי, סיפרה את מה שאירע עימה וכיצד עזרתי ללא כל תמורה - וגרמה לסגירת התיק כולו, ופטרו אותי לשלום".

○ יפר הרה"ח יחזקאל מאנדל מירושלים, שהיה כידוע בן בית אצל האדמו"ר הק' מבעלז בפסט, שיום אחד הודיע האדמו"ר שרצונו לעבור מיד דירה, ושיחפשו לו דירה במקום אחר. הדבר היה בערב ראש חודש והמשמשים ידעו שהמנהג בבעלז הוא שלא עוברים דירה בערב ראש-חודש. האדמו"ר אמר להם: "ידוע לי שערב ראש חודש היום, אבל מה אעשה, מוכרח אני לעבור מיד דירה". ואכן נמצאה דירה במקום מרוחק ממקום הראשון, ועוד באותו יום עברו דירה, ומי יעמוד בסוד קדושים.

לא עבר זמן רב, ושוב מבקש הצדיק מאנשיו לחפש דירה אחרת במקום אחר. ושוב עברו לשם. ומשם עברו לעוד מקום ולמקום רביעי. האדמו"ר נסע אחר כך מהונגריה, והדבר נשכח. תקופה לאחר נסיעתו, הכניסו את יהודי בודפסט לגיטו. יום אחד ור' יחזקאל קורא לחברו ואומר לו: "בוא עימי כי רצוני לבדוק איזה דבר". ולוקח אותו למקומות, שבהם שהה הצדיק בימי שבתו בפסט לפני פתיחת הגיטו, והתברר, שאותם מקומות היוו את ארבע פינות וגבולות הגיטו ממש. המשמש בפסט הרה"ח ר' שמואל פורגס הוסיף ואמר שרוב יושבי הגיטו ניצלו ממכונת השמד הנאצית. קרוב למאה אלף איש נצלו בבודפסט, וממנה נבנתה, כידוע, חלק גדול של היהדות החרדית אחר המלחמה!

פעם בחיי אביו היה באחד ממקומות המרפא, וידוע, ששם היה מפגש של רבנים וגאונים וצדיקים שהגיעו לשם מדי שנה. ישבו שם גאוני עולם, וביניהם הגאון ר' מאיר אריק מטארנא ושוחחו בדברי תורה. במשך כל הזמן ישב רבנו בצד הקשיב והאזין, אבל לא הוציא הגה מפיו. כשקם הגאון מטארנא ללכת לדרכו, קם רבנו והלך ללוותו כברת דרך, בעודם מתהלכים, העיר לו הצדיק איזה מראה מקום מסויים בגמרא ובתוספות ולא יסף. השתומם הגאון הנ"ל על ההערה שלפיה כל הפלפול, שהשמיע בשיחת תלמידי חכמים הופרך, כאשר נפרד מרבנו אמר למקורביו: "יותר ממה שהתפעלתי מגאונותו של בנו של הרבי מבעלז, התפעלתי מכוח המעצור שלו, שהרי ישב בין גדולי הדור, והיה ביכולתו להעיר את הערתו בנוכחות כולם. כוח כזה לשבת ולשתוק מבלי לחשוב על כבודו כלל, לא ראיתי מימיו!".

על אהבת ישראל שלו, סיפר הגאון ר' העניך פאדווא זצ"ל: "פעם הייתי בשבת קודש בבעלז בתל אביב, ובסעודה שלישית היתה הפסקה כדרכו בקודש, אבל הפעם היתה הפסקה כארבע שעות, ושאלתי את הגבאי ר' שלום פויגל זצ"ל: 'מדוע ההפסקה אורכת כל-כך הרבה זמן?' כיוון שכל פעם הייתה הפסקה אורכת כחצי שעה עד שעה. ענה ר' שלום: "כשהולכתי את הרב לחדרו, עמד אברך ספרדי והזכיר את שם אשתו, שהיא מקשה ללדת, והרב עומד על רגליו ליד השולחן ומתפלל ועומד כבר ד' שעות. אבל לפי הסימנים נראה, שרבנו עומד לסיים". מכאן רואים את אהבת ישראל, ללכת עד חדרו לא היה לו כוח, והיו צריכים לשאת אותו על הכסא, אבל להתפלל על מקשה ללדת, היה משקיע כוחות מעבר ליכולתו ועמד ד' שעות.

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של הצדיקים או של הקברים
או אם לא שמנו את תמונת הצדיק או הקבר
ויש לו תמונה שהוא צילם או שקיבל ממישהו ששהוא צילם ונתן לו את זכויות יוצרים
להשתמש בה ולא הוריד אותה מאתר באינטרנט, אנא שלחו למייל

PnineZadikim@gmail.com

**למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com**

**כל החומר נלקח
מעלון 'פניני עין-חמד' משנים עברו
לקבלת עלון פניני עין-חמד,
יש לשלוח בקשה למייל:
PnineEH@gmail.com**

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
רפואת יהודה אריה בן רחל ברכה- רפואת הנפש ורפואת הגוף
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים, נחת יהודי מכל יוצאי חלציו וכן בחינוך הילדים